

זעומקו שז מקרא

דברי עומק
בכרשת השבוע ובמועדים

אחרי מות - קדושים
ה'תשפ"ה

בכל ענייני החוברת ניתן לפנות אל: 052-7675895
גור-אריה צור מודיעין עילית
להצטרפות לתפוצת מייל: leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

ה'. כי נתחייבו כליה למקום כבר קודם לכן, והרי הם נחשבים כבר כמתים. אלא שהאריך להם אפו עד כאן, לראות האם יחזרו בהם אם לאו. ומשהקריבו אש זרה אשר לא צוה אותם, מצא בעל חוב לגבות את חובו, שנראה כי עדיין לבם גס בהקריבם אש זרה אשר לא צוה אותם. וכפי שפירש בעה"ט בשמיני קרי ביה אשר צוה אותם: לא! ולכן נכתב בלשון עתיד, כאמרו שעתידים הם למות על שהציצו בשכינה. וגם כאן נאמר בקרבנתם לפני ה'. שבקרבנתם לפני ה' הרי זה גם מעין הצצה ללא רשות בשכינה הק', שהתקרבו עד אשר חזו כביכול את פניו, שנא' לפני ה', ונאמר כי לא יראני האדם וחי.

^^^

בְּקִרְבָּתְכֶם לִפְנֵי יְהוָה וַיָּמָתוּ.
מפרש אור החיים הק': בקרבנתם לפני ה' פירוש שנתקרבו לפני אור העליון בחיבת הקודש ובזה מתו, והוא סוד הנשיקה שבה מתים הצדיקים, והנה הם שוים למיתת כל הצדיקים, אלא שההפרש הוא שהצדיקים הנשיקה מתקרבת להם ואלו הם

אַתְרֵי מוֹת

וַיִּדְבֹּר ה' אֶל-מֹשֶׁה אַתְרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֱהֲרֹן בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי יְהוָה וַיָּמָתוּ.
(טז, א')

אַתְרֵי מוֹת וגו' וַיָּמָתוּ.
יש ליתן טעם, מדוע חזר וכפל וַיָּמָתוּ. עוד יש ליתן טעם אָמְרוּ וַיָּמָתוּ בלשון עתיד עם וו' ההיפוך ההופכו לעבר, והרי יכול לומר וַיָּמָתוּ.

ויובן הדבר על פי מה שפירש רש"י בפר' משפטים (כד פס' יא) על הפסוק וְאֶל-אַחֲזִילֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יְדֹו וַיַּחֲזִיזוּ אֶת-הָאֱלֹקִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ ופירש רש"י שם שמוסב המקרא על נדב ואביהו שהציצו בשכינה הק' בלב גס מתוך אכילה ושתייה, ונתחייבו כליה למקום, והמתין להם עד עתה. וכאמרם ז"ל (מדרש רבה תולדות טז, ירושלמי פ"ה) מֵאֲרִיף אִפְּיָה וְגַבִּי דִּילִיָּה. [כלומר מאריך אפו, עד אשר יגבה את שלון]. לכן חזר הכתוב ואמר וַיָּמָתוּ, ליתן טעם מדוע מתו בקרבנתם לפני

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

הַשָּׂפֶל, וְכַשֵּׁי־שָׂפִיל בְּהֶעֱרַת עֲצָמוֹ,
וְלֹא עֲצָמוֹ, יִשְׁכִּיל, שֶׁהַמְּשָׁפֶל מְשָׁפֶל
מִמְּשָׁפֶל, בְּלִתִּי מְשָׁפֶל מִהַשָּׂפֶל,
וְהַשָּׂפִיל לְמַשְׁפִּילִים בְּיַחֲוֹד, הַשָּׂפֶל לְ
בְּסוּד נִשְׁמָה לְנִשְׁמָתוֹ, וְאִזּוֹ מוֹתָרִיו
יִהְיוּ עֲטָרֵי מַלְכִּים וְכִסְאָם, וְכִי יֵשׁ
חַיִּים לְחַיִּים שֶׁעָלִיהֶם אָמַר מֹשֶׁה
וּבְחֶרֶף בְּחַיִּים, בֵּית הַמּוֹדַעַת, וְשׁוֹלֵלֶת
חַיִּים הַנִּשְׁתַּוְּיִים בְּהַרְגֵּשׁ הַפְּלִי,
וּבְכֶרֶךְ בְּרוּךְ אֱלֹקִים חַיִּים אֲשֶׁר סָגַל
סָגְלָה זֶה לְסָגְלָתוֹ.

עד כאן דברי האוה"ח הק'.

ולעומקו של מקרא, יבוארו דבריו:

וְאוֹדִיעַ לְמַתְּבוֹנָן לְמִי שֶׁתְּבוֹנָה בּוֹ
אוֹסִיף לוֹ דַּעַה, בַּעֲנִין הַשְּׁפַעַת הַחֲכָמָה
מִמְּקוֹר הַשָּׂפֶל הַנַּעֲלָם. בְּפִנְיָמִיּוֹת
הַשָּׂפֶל הַמְּשָׁפֶל. הַמְּשָׁפֶל הוּא הָאָדָם
וְהַשָּׂפֶל הִיא הוֹרֶדֶת שֶׁפַע הַחֲכָמָה מִן
הַפִּנְיָמִיּוֹת שֶׁהִיא מְקוֹר הַחֲכָמָה. וְזֹאת
אוֹדִיעַ, שֶׁהַשָּׂפֶל הַשָּׂפֶל תִּשְׁכִּיל
הַשָּׂפֶל הַשָּׂפֶל, שֶׁהַשְּׁפַעַת הַחֲכָמָה הִיא כְּפִי
מִה שִׁיּוּצָאֵת אֶל הַפּוֹעֵל לְכָל אֶחָד לְפִי
הַשָּׂפֶל שְׁלוֹ, וְהִיא תִּשְׁכִּיל תִּשְׁפִּיעַ
אֵלָיו מִן הַפִּנְיָמִיּוֹת רַק בְּדֶרֶךְ שֶׁל
הַשְׁתַּלְשֻׁלוֹת דֶּרֶךְ הַשָּׂפֶל הַשָּׂפֶל, דֶּרֶךְ מִה
שִׁיכּוֹל הָאָדָם לְקַבֵּל לְפִי דִּרְגָתוֹ.

נתקרבו לה, והוא אומרו בקרבם
לפני ה'.

ואומרו וימותו בתוספות וא"ו, רמז
הכתוב הפלאת חובת הצדיקים, שהגם
שהיו מרגישים במיתתם לא נמנעו
מקרב לדביקות נעילות עריבות
ידידות חביבות חשיקות מתיקות עד
כלות נפשותם מהם והבן.

ולכשתרבה בחינה זו בפנימיותו תגעל
הנפש את הבשר ויצתה מעמה ושבה
אל בית אביה.

^^^

פירוש אוה"ח הק' בעניין הַשָּׂפֶל הַמְּשָׁפֶל

ומעתה ממשיך אוה"ח הק' במאמר
סתום אודות המושכלות, בענין השפעת
החכמה ממקור השכל הנעלם ויבוארו
דבריו בס"ד לעומקו של מקרא. וזה
לשונו: וְאוֹדִיעַ לְמַתְּבוֹנָן בְּפִנְיָמִיּוֹת
הַשָּׂפֶל הַמְּשָׁפֶל, שֶׁהַשָּׂפֶל הַשָּׂפֶל
תִּשְׁכִּיל הַשָּׂפֶל הַשָּׂפֶל, וּבְהַשָּׁפֶל
בְּהַשָּׁפֶל, יִשְׁכִּיל, שֶׁהַמְּשָׁפֶל מְשָׁפֶל

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

נִשְׁמָה לְנִשְׁמָתוֹ. כעין השתלשלות דרך סולם נשמתו.

כאשר החלק העליון שבנשמת האדם הנקראת נשמה לנשמה, מגיעה לדרגה העליונה שבעולם האצילות שגם היא נקראת נשמה לנשמה, שכן באדם נקראת נשמה לנשמה בשם **יחידה**, וגם בעולמות פנימיות מקור החכמה נקראת נשמה לנשמה, **יחידה**, והוא במקום הכתר העליון שבאצילות. והחלק הנשמתי המחבר את שאר חלקי הנפש-רוח-נשמה עם הנשמה לנשמה היא הנקראת בשם **חיה**. וכך הסולם הנשמתי הוא בעל חמישה שלבים: **נפש-רוח-נשמה-חיה-יחידה**. ובמקום האצילות הנקראת גם היא נשמה לנשמה, **שם נפגשים יחידתו של אדם עם יחידו של עולם**. וְאִזּוּ מוֹתָרֵיו הֵם כֹּל הַשְּׁגוּתוֹ בַּחֲכָמָה הַמוֹשְׁכֶלֶת, יִשְׁפִּיעוּ לַתְּלִמִּידִים לְדוּרוֹת וְכֵן יִהְיֶה עֲטָרֵי מְלָכִים כִּפִּי שֶׁאִמְרוּ מֵאֵן מַלְכֵי רִבְנוּ, וְכִסְאָם, אֲשֶׁר יִהְיֶה נֶכוֹן וּמְכוּוֹן לְכֶסֶד הַכְּבוֹד, וְיִדְעוּ הַמּוֹתָר שִׁישׁ מַעֲבֵר לַחַיִּים הַחוֹלְפִים וְכִי יֵשׁ חַיִּים לַחַיִּים בְּבַחֲנֵית נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה שֶׁהִיא הַיְּחִידָה, הִיא דְּרַגַּת הַחַיִּים הָעֲלִיוֹנָה שֶׁל הָאָדָם שֶׁם שׁוֹרֵשׁ נִשְׁמָתוֹ נֹאצֶּלֶת מִן הָאֲצִילוֹת

וּבַהֲשִׁיבֵל בְּהִשְׁפָּלָתוֹ, וּבִקְבֻלוֹ מִן הַחֲכָמָה לִפִּי מָה שִׁיכּוֹל שְׁקָלוֹ לִקְבֹּל, **יִשְׁפִּיל**, יִגִּיעַ לְדֶרֶגַת הַבְּנָה שֶׁמִּשְׁפָּל **מִשְׁלָל הַהֲשִׁיבֵל**, שֶׁהָאָדָם שֶׁהוּא הַמִּשְׁפָּל, הוּא מִשְׁלָל הַהֲשִׁיבֵל, וְאִינוֹ יָכוֹל לִקְבֹּל אֶת הַחֲכָמָה כִּפִּי שֶׁהִיא בְּפָנִימִיּוֹת, וְכִשְׁיִשְׁפִּיל בְּהִעָרַת עֲצָמוֹ, וְלֹא עֲצָמוֹ, וְגַם כִּשְׁתִּבּוֹנוֹן לִקְבֹּל אֶת הַחֲכָמָה מִהַפְּנִימִיּוֹת עַל יְדֵי שִׁיעוֹר אֶת עֲצָמוֹ לִכְךָ וְיַעֲלֶה בַּעֲמֵל הַתּוֹרָה לְדֶרֶגַת הַהִתְבּוֹנְנוֹת, וְאִפִּילוֹ וְלֹא עֲצָמוֹ, וְגַם לֹא עַל יְדֵי עֲצָמוֹ אֲלֵא אִפִּילוֹ בְּגִילּוֹי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְכֹד', **יִשְׁפִּיל**, יִבִּין בְּדַעְתּוֹ שֶׁהַמִּשְׁפָּל הִיא הַחֲכָמָה הַמִּתְקַבֶּלֶת בְּדַעְתּוֹ שֶׁל הָאָדָם, מִשְׁפָּל מִמִּשְׁפָּל, מוֹשְׁפֵעַ רַק בְּדֶרֶךְ שֶׁל הַשְּׁתַּלְשֻׁלוֹת, מִשְׁפָּל מִמִּשְׁפָּל, וּמִשְׁפָּל מִמִּשְׁפָּל, בְּלִתִּי מִשְׁפָּל מִהֲשִׁיבֵל, וְאִף לֹא מִמִּקּוֹר הַחֲכָמָה בַּעֲצָמוֹ, שֶׁהוּא הַשְּׁפָל הַנֶּעֱלָם מִכָּל רַעֲיוֹן, לֵאמֹר הַהִשְׁתַּלְשֻׁלוֹת.

אך לעומת זאת, והיה **והשפילו**, הקב"ה ישכילו וישפיע על המקבל ממקור החכמה מפנימיות ההשכלה, רק **למשפילים ביחוד**, למבינים ולמתבוננים ביחוד השם. אזי **השפלתו** השפעת החכמה מפנימיות החכמה לאדם המושכל תהיה **בסוד**

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

ובסגולה זו יסגל לעם סגולה להתקרב ולהגיע לדרגה נפלאה זו, ככתוב **בְּקִרְבָּתְךָ לִפְנֵי יְהוָה**. קירבת חיי נצח השוללת כל מושכל גשמי, קירבת הרוח והנשמה אל עולם ההויה אשר ברוחו ובנשמתו יאמר האדם: אליו **אֶהְיֶה**.

ולסיכום דברי אוה"ח הק', לעומקו של מקרא ועל דרך הצח, כן יהיה שיר השתלשלות הספירות של המתקרב לעבודתו ית':

אֶל מְקוֹם רוּם
הַחוּלָם הַנִּקְסָף
שֵׁם אֱהִיָּה
לְעֵת נֶאֱסָף
מֵאֲדָנִי הַהוּיָה
לִךְ אֶהְיֶה

^^^

**עוד לעניין סמיכות אחרי
מות לעניין עבודת יום
הכפורים**

עוד יש ליתן טעם ומדוע נסמך **אֶתְרִי** מוֹת וגו' **נִימְתּוּ**, לענין עבודת יום

שְׁעָלֵיהֶם אָמַר מֹשֶׁה וּבְחֶרֶף בְּחַיִּים, בֵּית הַמוֹדַעַת, בְּבִי"ת הַיְדִיעָה, בְּהַחַיִּים הָאֱמִיתִיִּים וְהַנִּצְחִיִּים, הִיא בִי"ת שֶׁל "בְּרֵאשִׁית חֲכַמְתָּךְ הַסְתוּמָה", תְּחִילָה וְרֵאשׁ לל"ב נְתִיבוֹת חֲכָמָה.

וְהַשְׁפָּלָתוֹ זו תהיה **שׁוּלְלַת חַיִּים הַנִּשְׁתַּמִּיִּים** אשר הם **מִשְׁתַּנִּים לִפִּי הַמִּשְׁתַּנִּים, וּמִשְׁתַּנִּים לִפִּי הַמִּשְׁתַּנִּים**, בערך ההתאמה בין הנצח והחולף. [וכפירוש **נִשְׁתַּנּוּנוֹת** בפירוש אוה"ח פרשת פנחס וכביאור לעומקו של מקרא שם] אשר הם **הַחַיִּים הַנִּשְׁתַּמִּיִּים** הם חיי החומר והגשם **בְּהַתְאָמָה** עם חיי הנשמה **בְּהַרְגָּשׁ הַפְּלִילִי**, של כלליות העולם והבריאה המורכבים גם הם מגשם ורוח, אשר שם אין מקום להשכלה הנצחית הנרצית, כאומרו **וְהַשְׁפָּלָתוֹ** זו תהיה **שׁוּלְלַת חַיִּים הַנִּשְׁתַּמִּיִּים**, אלא **הַשְׁפָּלָתוֹ** זו בהשתלשלות של **נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה**, תהיה לחיים הנצחיים. ובהגיעו לדרגה עליונה זו יהלל ויכַרְךָ בְּרוּךְ אֱלֹקִים חַיִּים אֲשֶׁר סִגַּל סִגְלָה זֶה לְסִגְלָתוֹ. לעם סגולה.

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

**וַתִּחַסְרָהוּ מַעַט מְאֹלָהִים וְכְבוֹד וְהָדָר
מִעֲטָרָהּ.**

ועוד י"ל, שלכן הסמיך הכתוב את אחרי מות לתזריע מצורע, שתורת האדם מלידתו לתקן נגעיו ופגמיו, ואם לאו מצורע חשוב כמת, ובזאת יבוא אהרון אל הקדש. **לתקן ביום הכיפורים מחשבה דיבור ומעשה.** שלידת האדם נובעת ממקור המחשבה, ותורת המצורע ממקור הדיבור ומיתת בני אהרון ממקור המעשה, וסמיך ליה **בזאת** יבוא אהרון אל הקדש לתקן ג' קומות האלו של האדם. שנאמר **בזאת** יבוא אהרון אל הקדש. ב-**זא"ת** ר"ת מחשבה דיבור ומעשה. כיצד: **ז'** כנגד זכרון, הוא המחשבה, **א'** כנגד אמירה הוא הדיבור, **ת'** כנגד המעשה שכן ת' בגימ' עש"ה כ"ה. אשר על כן, יום הכיפורים הוא תיקון **המעשה** ע"י ריבוי הקרבנות ושפיכת הדם אל היסוד והקטרת הקטרת לפני ולפנים וכו', והוא גם כנגד בחינת הדיבור, שבו מתוודה הכהן הגדול על חטאיו ועל חטאי ביתו וכל עם ישראל, ואשר על כן עיקר המצווה בו היא הוידוי, וכן הוא כנגד **המחשבה**, שמצות היום בתשובה. ועיקר התשובה היא בהרהור

הכפורים. ויש לומר שהראה המקום ברוך הוא כוחו של יום הכיפורים לתקן מעיקרא נשמות התועים. ולכן הסמיך מיתת נדב ואביהו ליום הכיפורים, להורות על תיקון הנפטרים ואמר **ולא ימות לעוה"ב, כדרך שלא מתו בניו לעוה"ב כי יום הכיפורים מכפר.** וכאן רמז על ספרי המתים הפתוחים ביום הכיפורים כספרם של החיים.

ועוד יש לומר דליכא מילתא דלא רמיזא באורייתא,

וכאן רמז הפסוק למה שאמרו חז"ל במדרש תנחומא (וישלח ב) על הפסוק (יואל ב,יא) כי גדול יום ה' וְנוֹרָא מְאֹד וּמִי יְכַלְכְּלוּ, זֶה יוֹם הַכְּפוּרִים שָׁבוּ סְפָרֵי חַיִּים וְסְפָרֵי מֵתִים נִחְתָּמִים. לכן הסמיך הכתוב את **וַיָּמָתוּ לַעֲבוֹדַת יוֹם הַכְּפוּרִים,** לומר **שספרי המתים נחתמים בו.**

ועל דרך הצח, בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי י'ה'וָה וַיָּמָתוּ, שם ה' מוטעם בטיפחא והיא כעין הפסקה קלה, וכך יִקְרָא: בקרבתם לפני ה', וימותו. **שבמותם** הגיעו לדרגה עליונה של קירבה לה', **כטפה** לפני כסא הכבוד, לקיים

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

כיצד בָּעֵנִי"ן הם 172 שמות השם:
שמות **ע"ב** היוצאים מג' פסוקים
ויסע ויבא ויט (שמות יד יט-כא), שם
מ"ב (אשר עליו מיוסד "אנא בכח"),
עם ו' אותיות בשכמל"ו [שהם ר"ת
ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד]
ושם **ב"ן**. [שהוא גימטריה של יו"ד
ה"ה ו"ו ה"ה], הוא השם השולט
בעולם העשייה. ובכוחם של שמות אלו
להגן ולכפר על הבא ליטהר.
וכשמחברים שמות אלו יחד:
עב, מב, ו, בן, הם בגימטריה 172
שהם בגימטריה **בענ"ן**. והיינו מה
שכתוב, **בְּעֵנִי אֲרָאָה עַל-הַכִּפָּרִת**.

ועל דרך הרמז בגימטריה הוא מספר
קע"ב. לקיים **עק"ב** אשר שמע
אברהם בקולי.

^^^

**והשְׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגֹּזֶל
לַעֲזֹאזֶל יַעֲמֵד-חַי לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר
עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ לַעֲזֹאזֶל הַמִּדְבָּרָה
(טז, י')**

תשובה. ולכן יום זה מקשר בין ראש
השנה שהוא יום הזיכרון והוא כנגד
המחשבה, ובין חג הסוכות שהוא כנגד
המעשה כשם שדיבור הוא הממצע בין
מחשבה ומעשה, כיום כפור הממצע בין
ראש השנה לסוכות.

^^^

בְּי בָּעֵנִי אֲרָאָה עַל-הַכִּפָּרִת
(טז, ב)

יש ליתן טעם לְאֶמְרוֹ בָּעֵנִי ומה
המיוחד דווקא **בָּעֵנִי** שבזה אמר **בְּי**
בָּעֵנִי אֲרָאָה עַל-הַכִּפָּרִת.

לפשוטו של מקרא יכוון הכתוב
לענן הקטורת אשר על הכפורת,
כבפסוק יג' וַנִּתֵּן אֶת-הַקְּטֹרֶת עַל-
הָאֵשׁ לִפְנֵי ה' וְכִסָּה עֲנַן הַקְּטֹרֶת
אֶת-הַכִּפָּרִת אֲשֶׁר עַל-הָעֲדוּת וְלֹא
יָמוּת.

ולעומקו של מקרא ועל דרך הסוד
יש לומר שמסר לו את השמות
הקדושים שהם בגימטריה **בָּעֵנִי"ן**
שבהם נראה הקב"ה כביכול על
הכפרת.

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

אַל אֶרֶץ גִּזְרָה
(טז, כא-כב')

אֶרֶץ גִּזְרָה. תרגם אונקלוס **לִאֲרַעָא**
דְּלֹא יִתְבָּא. ארץ שלא נתישבה.

ויש להבין שייכות התרגום **דְּלֹא יִתְבָּא**
ל **אֶרֶץ גִּזְרָה.**

ולעומקו של מקרא יש לפרש
כמובא במסכת ברכות (לא.): מאי
בְּאֶרֶץ לא עבר בָּהּ אִישׁ וְלֹא יָשָׁב אָדָם
נָשָׁם (ירמיהו ב, ו'), אם לא עבר כיצד
ישב, אלא לומר לך כל מקום שגזר
עליו אדם הראשון לישוב נתישבה.
וכל מקום שלא גזר עליו לישוב לא
נתישבה.

וכאמרם, כל מקום אשר גזר עליו לא
לישוב, לא נתישבה.

והיינו ארץ גזירה, ארץ שגזר עליה
אדם הראשון לא לישוב. להיות מדבר.
וזה שתרגם אונקלוס **אַל אֶרֶץ גִּזְרָה.**
לִאֲרַעָא דְּלֹא יִתְבָּא.

ועוד יש לומר לעומקו של מקרא
שהמילה **יִתְבָּא** שהובאה באונקלוס

יש ליתן טעם מדוע הדגישה התורה
יַעֲמַד-תִּי והרי לכאורה **יַעֲמַד** סגי ליה,
וממילא אני יודע שהוא **תִּי**.

ומפירוש רש"י עולה שבאומרו **תִּי**
הדגיש הכתוב כי **שליחתו למיתה.**

ואם כן יש לשאול, מה הוא
שהדגישה התורה **שהשעיר יַעֲמַד-תִּי**
דווקא לפני ה'.

ולעומקו של מקרא יש לומר
ששליחתו למיתה היא הנותנת חיים
לשולחיו וגם אלה שבחייהם קרויים
מתים, יקראו מעתה חיים על ידי
שליחתו של השעיר למיתה.

ומה שהדגישה התורה שהשעיר
יעמד חי לפני ה', שעמידתו חי לפני ה'
לפני מיתתו, נותנת חיות לשולחיו
לעמוד חיים לפני ה' גם לאחר מיתתו.

^^^

אִישׁ עֹתִי וְאֶרֶץ גִּזְרָה

וְשַׁלַּח בְּיַד-אִישׁ עֹתִי הַמִּדְבָּרָה:
וְנִשָּׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת-כָּל-עֲוֹנֹתָם

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

עלייתו, ואל תקרי נָאֶת עֲלֵת הָעָם אלא ואת עליית העם.

ואשר על כן נאמר איש עֲתִי. פרט לפשט שהוא מוכן ומזומן לכך, הרי לעומקו של מקרא היא העת המיוחדת לגאולתנו ופדות נפשנו, שאין ישראל נגאלין אלא בתשובה.

ועל דרך הרמז, ירמוז אִישׁ עֲתִי למלך המשיח, בעת המיוחדת, וישלח את השעיר אל ארץ גזירה, שם יתגזרו וישתברו עצמותיו, שכן נצטוינו למנות עלינו מלך, להכרית זרעו של עמלק, ולבנות בית מקדשנו בב"א.

ועל דרך המוסר, ירמוז אִישׁ עֲתִי לשאלה ששואלים אדם בשמים לעת פקודה, (שבת לא.). האם "קבעת עתים לתורה".

וצריך להבין מה היא התביעה הזאת של קביעת עתים לתורה. אם ללימוד כוונתו היה צריך לשאול האם למדת. אלא הוא העניין של איש עֲתִי. ועל דרך המוסר ייאמר: האם היית מוכן ומזומן ללימוד, או בכל עת שנזדמנת למדת. שגם זה הוא מעשה

לתרגום של יָשׁוּב, יכולה להתפרש גם כלשון תשובה וגם כלשון שִׁיבָה. והשעיר המשתלח ירמוז לעשו הרשע, שנגזר עליו שלא יָשׁוּב, ולא יתיישב ביישובו של יעקב. אלא בארץ שעיר.

וזה שנאמר בו וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו (בראשית לו, ו'). מאי וילך אל ארץ, אל ארץ גזרה, אל ארץ שנגזר עליו לילך ולישב שם, ולא לישוב כאן.

וזה סוד השעיר המשתלח, הוא עֶשָׂו, אשר בכל יום כיפור משתלח מחדש אל ארץ גזרה, מפני יעקב, וישראל ישכון לבטח בתשובה. שנאמר וַיָּשָׁב יַעֲקֹב. והוא גם לשון יָשׁוּב וגם לשון תשובה.

ועל ידי כך לא תתקיים בעשו ברכת יצחק לעולם. שהרי יצחק ברכו והיה כאשר תריד ופרקת עולו מעל צוארך. ומאי כאשר תריד, נוטריקון כאשר תראהו יורד. וביום הכיפורים אין ליעקב ירידה אלא רק עלייה. שנאמר (טז, כד') וַעֲשֵׂה אֶת-עֲלֹתוֹ וְאֶת-עֲלֵת הָעָם. אל תקרי עֲלֹתוֹ אלא

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

הנרצית שיהיה ביד **אִישׁ עֲתִי** הכנה לכל המצוות.

ועוד על דרך המוסר יש לומר שבא השעיר ביד איש **עתי** לכפר גם על כל המצוות שנעשו בלא ההכנה הראויה, להתקבל ברצון לפני אדון כל ובזה האדם **יַעֲמִיד-תִּי לִפְנֵי בּוֹרְאוֹ**.

^^^

וַעֲשֵׂה אֶת-עֲלֹתוֹ

וַיֵּצֵא וַעֲשֵׂה אֶת-עֲלֹתוֹ וְאֶת-עֲלֹת הָעֶם וְכִפֹּר בַּעֲדוֹ וּבַעֲדֵי הָעָם (טז, כד')

יש ליתן טעם מדוע אמר **ועשה** ולא **והקריב**.

ויובהר על דרך אל תקרי, וכנ"ל: אל תקרי **עֲלֹתוֹ** אלא **עלייתו**, ואל תקרי **עֲלֹת הָעָם** אלא **עליית העם**. ושייך בזה לשון עשייה. שמעולם העשייה הוא עולה ומעלה את העם לעולם היצירה ומשם לעולם הבריאה ומשם לעולם האצילות. שם מקור הרחמים ומשם מתכפרים לו כל עוונותיו. ואשר על כן נאמר בעלייתם **וְכִפֹּר בַּעֲדוֹ וּבַעֲדֵי הָעָם**.

^^^

גדול, וקיבול שכרו בצדו ודאי. אך לאין ערוך הוא הלימוד שאדם קובע לו זמן, ומיחל ומצפה לאותו הזמן מתי יבוא לידי ואקיימנו, וכן מובא ב**נדרים** (ח.) אמר רב גידל אמר רב האומר אשכים ואשנה פרק זה אשנה מסכתא זו נדר גדול נדר לאלהי ישראל. ועל זה עיקר שכרו שמצפה ומיחל מתי אבוא לידי וקיימנו.

ואף כי ילמד שעה ביום, אם ייחל כל אותו היום לאותה שעה, עליו נאמר יש קונה עולמו בשעה אחת, שקנה עולמו להיות **אִישׁ עֲתִי** המזומן לתורה שניתנה במדבר, ובזה לשלח את השעיר הוא עשו לעזאזל ולעומתו לחיים טובים את עם ישראל

עוד ירמוז אִישׁ עֲתִי להכנה למצווה. וכמובא ברש"י **המוכן לכך מיום אתמול**.

שיהיה אדם מוכן ומזומן למצוה בעוד מועד. וזה מה שכתוב לעיל ולא יבוא בכל עת אל הקדש. שלא יבוא אל הקדש אלא אם כן הוא **עתי**. **שמזומן ומוכן לכך**. ומכיון שבא השעיר לכפר על כל העבירות, ממילא זו הדרך

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

ההקרבה לשעירים הם השדים וכו' שזו היא ההרחקה היותר גדולה מן השכינה. ויכלול בזה איסורים נוספים המאוסים, המרחיקים מעבודת ה' כגון איסור אכילת דם ונבלות וטרפות. ואע"פ שאכילת דם מטבעה מאוסה היא, יזהירנו הכתוב עליהן בסמיכות עם העריות, בכדי ללמדנו על העריות אשר נפש האדם מחמדתן, שיהיו לנגד עיניו כמיאוס אכילת דם ונבלות וטרפות. ולכן צריך להתגבר ביותר, כפי שצוינו להתגבר על תאוות אכילת הדם המאוסה ממילא. ופירש"י במסכת מגילה (לא.) שעל כן קורים ביו"כ בעריות, שמי שיש עבירות בידו יפרוש מהן לפי שהעריות עבירה מצויה שנפשו של אדם מחמדתן ויצרו תוקפו. ועל כן יסיר כל ענין המרחקו מקרבת אלקים, ולכן הוסמכו פרשיות אלו, יו"כ קרבנות, עריות. **לְקָרֵב הַמִּקְרָב וּלְהַרְחִיק הַמִּרְחָק.**

^ ^ ^ ^

אִישׁ אִישׁ

אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁלַח שׂוֹר אוֹ-בָשָׂב אוֹ-עֵז בַּמִּחְנָה

לעניין סמיכות הפרשיות

יום כפור- קרבנות-אכילת דם-

עריות

וְהָיְתָה-זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל-חַטֹּאתֵם אֶחָת בַּשָּׁנָה וְעָשָׂה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (טז, לד')

וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן-הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל-דָּם (טז, לד')

יש ליתן טעם מדוע הפסיק בין עבודת יום הכפורים ובין פרשת עריות בענין הבאת הקרבנות אל פתח אהל מועד, ואיסור אכילת דם ונבלות וטרפות, ומה ענין הסמיכויות הללו.

ולעומקו של מקרא יש לומר שלימדנו הקב"ה סדר ההתקרבות הנרצית. כענין סדר עבודת יום הכפורים.

ובטרם יזהירנו הכתוב על פרשת איסור העריות ותועבותיהם המרחקות אותנו מקרבת אלהים, ילמדנו הכתוב סדר העבודה הנרצית אל ה' בהקרבת הקרבנות פתח אהל מועד, המחזקת אותנו בקרבת אלקים לי טוב. ואיסור

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

כביכול דם יחשב לאיש ההוא, כשם שדם מאוס הוא לאיש למטה, כן מאוס קרבן זה לפני ה', לפני האיש למעלה, כביכול, הנקרא איש מלחמה ה' שמו.

^^^

וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן-הַגֵּר
הָגֵר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יֹאכֵל כָּל-דָּם
וְנִתְּתִי פָנָי בְּנֶפֶשׁ הָאֹכֶלֶת אֶת-הַדָּם
וְהִכְרַתִּי אֹתָהּ מִקֶּרֶב עַמָּהּ:

יש ליתן טעם מדוע פתח באיש וסיים בנפש.

וי"ל שהאוכל דם ירד מדרגת איש אלקי לדרגת נפש בהמית. כי הנפש בדם היא. ונתן נפש תחת נפש. לכן כתיב וְאִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר יֹאכֵל כָּל-דָּם וְנִתְּתִי פָנָי בְּנֶפֶשׁ הָאֹכֶלֶת.

^^^

או אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לַמִּחֲנֶה:
{ד} וְאֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא
יָבִיאוּ לְהִקְרִיב קָרְבָן לַיהוָה לִפְנֵי
מִשְׁכַּן יְהוָה דָּם יִחָשֵׁב לְאִישׁ הַהוּא
דָּם שֹׁפֵךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב
עַמּוֹ: (י"ז, ג-ד).

יש ליתן טעם מדוע כפל הכתוב איש איש.

ובשימת לב, יש שני ענינים בפסוק. הא' אשר ישחט במחנה והב' אשר ישחט מחוץ למחנה. וכנגדן אמר איש, איש. וכעין זה לקמן איש איש מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן-הַגֵּר אֲשֶׁר יִגּוּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יַעֲלֶה עֲלָה או זָבַח. אמר איש איש, אחד כנגד איש מבית ישראל, ואחד כנגד ומן הגר אשר יגור אתכם.

או כלך לדרך זו, כיון שנאמר לקמן דם יחשב לאיש ההוא, ונִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא, אמר כאן איש איש.

או כלך לדרך זו, כדאמר בסוטה איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל. מעלה באיש למטה, מעלה באיש למעלה. לאלופו של עולם. כן כאן

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

שכן בפתיחתה של פרשת ציצית נאמר {לח} דְּבַר אֵל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת וּגו' ובסיומה נאמר: אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: והוא מעין הפסוק בפרשתנו: דְּבַר אֵל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם.

היוצא מכאן, איפוא, הוא שהפסוק בפרשת אחרי מות, הוא כעין תמצית והקדמה למצנת לא תעשה של גילוי עריות הנזכרת כאמור בפרשת ציצית, שתבוא לכאורה אחריה בסוף פרשת שלח לך.

ועוד יש להאיר על מה שמובא בגמרא שם [מסכת ברכות יד:] אמר רב יוסף כמה מעליא הא שמעתתא דכי אתא רב שמואל בר יהודה אמר אמרי במערבא ערבית דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלהיכם אמת.

פירוש: רב יוסף משבח את מאמר רב שמואל בר יהודה, שבארץ ישראל מנהגם בערבית לדלג על פרשת ציצית שאינה נוהגת בלילה, ולומר רק את תחילתה וסופה: דבר אל בני

דְּבַר אֵל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם (יח, ב')

פסוק זה הוא מעין הקדמה של התורה לפרשת איסור העריות. ולכאורה אין בו כל רמז לעריות. ומדוע פתח במלים אני ה' אלקיכם. אלא לומר לנו שחטא העריות מנתק את האדם מבוראו, כפי שיעץ בלעם לבלק: אלהיהם של אלו שונא זימה. ולכן העריות בכרת, שהעובר עליהן לא רק מתרחק מקרבת אלקים אלא אף מנתק את נפשו מלהיות קשורה לכסא הכבוד. לכן ציוה, אני ה' אלקיכם. היזהרו לא להתנתק מאלוקותי וממלכותי עליכם.

ובשימת לב, בפסוק זה יש מעין תחילה וסוף לפרשת ציצית שיש בה אזהרה לגילוי עריות וְלֹא-תִתְּנוּ אֶתְרֵי לְבַבְכֶם וְאֶתְרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר-אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: [במדבר ט"ו, פס' לז' סוף פרשת שלח], וכמאמר הגמרא במסכת ברכות [יב:] וְאֶתְרֵי עֵינֵיכֶם זה הרהור עבירה [של גילוי עריות] שנאמר {שופטים יד-ג} ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני.

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

**אֶרֶץ-כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנִי מְבִיא אֶתְכֶם
שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבְחַקְתִּיהֶם לֹא
תֵלְכוּ: (יח, ג')**

יש ליתן טעם מדוע הדגיש הכתוב
אשר **אני מביא אתכם שמה**. ויובן
כפירוש רש"י בפסוק זה: **כמעשה**
ארץ מצרים. מגיד שמעשיהם של
מצריים ושל כנעניים מקולקלים מכל
האומות, ואותו מקום שישבו בו
ישראל מקולקל מן הכל (ת"כ פרק יג,
ה.): **אשר אני מביא אתכם שמה**.
מגיד שאותן עממין שכבשו ישראל
מקולקלים יותר מכולם.

וכאמרו: אע"פ שאני מביא אתכם
שמה למקום של המקולקלים
שבאומות, לא תלמדו מהם
ובחוקותיהם לא תלכו. ואע"פ שבכל
מקום אתם אסורים וגדורים בעריות,
שָׁמָּה תהיו גדורים ביותר, שלא תקיאו
הארץ אתכם כאשר קאה את הגוי וכו'.
ולפי זה יש לומר שהתיבה **שָׁמָּה**
משרתת **לפניה ולאחרי**. אשר אני
מביא אתכם **שָׁמָּה**, **שָׁמָּה** לא תעשו.

ועוד יש לומר, **אשר אני מביא**
אתכם שמה, שבזה קשר כל עניני
העריות לעבודת יום הכפורים.

ישראל ואמרת אליהם אני ה'
אלהיכם כדי להשלים אחריה את
המלה 'אמת' שהיא התחלתה של ברכת
אמת ואמונה.

והגמרא דנה שם אם נכון הוא להתחיל
פרשת ציצית בלא לסיימה.

ולכאורה, יש לתמוה, כיצד זה
שהגמרא לא שאלה כיצד מחלקים
ואומרים חצי פסוק מפרשת ציצית,
והרי אמר רב **כל פסוקא דלא פסקיה**
משה אנן לא פסקינן ליה.

אלא יש לומר דוודאי ידעה הגמרא כי
הוא פסוק שלם בפרשת אחרי מות
כנ"ל, ומשום דאמרו במערבא פסוק
שלם מפרשת אחרי מות כנ"ל **דַּבַּר**
אֱלֹ-בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם ולכן נגעו בו רק
משום התחלת פרשת ציצית ללא
סיומה, ולא משום אמירת חצי פסוק,
שהרי פסוק שלם ומפורש הוא, כנ"ל.

~~~~~

כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ-מִצְרַיִם אֲשֶׁר
יִשְׁבֹּתֶם-בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וּכְמַעֲשֵׂה

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

אנוש. ואחר כך המשיך עם מה דסליק מיניה **ושמרתם את-חקתי** וחזר ואמר במה שפתח **ואת-משפטי וגו'.**

ואשר על כן יש לומר שפסוק ראשון ידבר בדרך של תנאי. ותתוסף בו המילה **אם**. אם את משפטי תעשו, שהם בדרך ההבנה, הרי יתן לכם הדבר הזה כח לשמור **גם את החוקים** אשר הם מעבר להבנה, ואשר שקל אדם לא ישורם. ולכן שינה הכתוב גם בשם השם בין שני הפסוקים. שבתחילה (פס' ד') אמר **אני יהוה אלהיכם**, ולבסוף בפסוק ה' אמר רק **אני יהוה**. וכאמרו: **אם**. אם את משפטי תעשו, שהם בדרך ההבנה, הרי יתן לכם הדבר הזה כח לשמור **גם את החוקים** אשר הם מעבר להבנה, כנ"ל, ואז תזכו **ללכת בהם** כסומא ההולך בבטחה בשבילים נעלמים. ואהיה לכם האור המאיר והמוביל אתכם בשבילים נעלמים אלו. וזה החסד אשר אעשה עמכם. ולכן יתחבר שם החסד **הויה ב"ה**, עם הדרך הנעלמת, שהיא הנגהת הדין עם עושי המשפט, שאז גם הדין ייחפך לרחמים. לכן נאמר אני ה' **אלהיכם**.

וכנאמר בדברים [פרק יב פסוק יא] ויהיה המקום אשר יבחר יהוה אלהיכם לושפן שמו שם, שמה תביאו את כל אשר אנכי מצוה אתכם עולתיכם וזבחיכם מעשרתיכם ותרמת ידכם וכל מבחר נדריכם אשר תדירו ליהוה:
וכאמרו: שמה תביאו ולכן שמה לא תעשו.

~~~~~

ללכת בהם וחי בהם

את-משפטי תעשו ואת-חקתי תשמרו ללכת בהם אני יהוה אלהיכם (יח, ד'), ושמרתם את-חקתי ואת-משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני יהוה (יח, ה').

יש ליתן טעם מדוע בפסוק ד' אמר **את-משפטי ואת-חקתי**, ובפסוק ה' שלאחריו הפך הסדר ואמר **את-חקתי ואת-משפטי**.

ובביאור הדברים י"ל שהתחיל ב**משפטי** הם המשפטים אשר מתישבים על הדעת, והמשיך ב**חקתי** הם החוקים אשר לא יובנו בשכל

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

בעוה"ז כדברי הרמב"ן **כי הדינים נתנו לחיי האדם בישוב המדינות ושלוה האדם ושלא יזיק איש את רעהו.**

ובעוה"ב כפירוש רש"י כאן: **וחי בהם.** לעולם הבא, שאם תאמר בעולם הזה, והלא סופו הוא מת: **אני ה'.** נאמן לשלם שכר.

ועל דרך הדרש כוונתו כעין מה שפירש האוה"ח הק' על פסוק ד' **וְאֵת חֲקָמִי תִשְׁמְרוּ לְלֶכֶת בְּהֶם** וכאלו אמר **ללכת אני ה' בהם.**

ויהיה ערך הפסוק כך: **ושמרתם את-חַקְמִי וְאֵת-מִשְׁפָּטֵי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאֱלֹהִים,** ועל ידי כך הקב"ה שהוא **חי העולמים** יהיה **חַי בְּהֶם** בעושי המצוה. ולכן שינה הכתוב **מרבים ליחיד.** שהרבים הם עושי המצוה והיחיד הוא **יחידו של עולם** ההולך בתוך כל אחד ואחד מעושי המצוה.

ועל דרך הרמז, כאן גילה הכתוב כוונת חז"ל באמרם **הליכות עולם לו.** אל תקרי **הליכות** אלא **הלכות.**

וכן, **לבסוף** פתח **בחוקים** ושמרתם את חוקתי, לומר שאם אכן תשמרו את חוקתי הם החוקים הנעלמים מְשַׁלְלָכֶם, להיות לכם דרך החיים, **אזי אני ה' אעשה את האדם לא עפר מן האדמה אלא חי ממשפטי התורה,** שהם החיים הנצחיים שאינם ברי חלוף. זה שאמר ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, **אני ה'.** **שאהיה לכם רחמים גמורים** ללא דין כלל, ותהיה הווייתכם כהוויית משפטי התורה וחי בהם לעולם. ולפי זה וחי קאי **אדם.** וחי **האדם** בהם, בחוקי ובמשפטי.

ובשימת לב, בתחילה אמר בלשון **רבים** ובלשון **נוכח** את משפטי **תעשו,** ולבסוף אמר בלשון **יחיד** ובלשון **נסתר** ואת משפטי אשר **יעשה.** בתחילה אמר **ללכת בהם,** ולבסוף אמר **וחי בהם.**

ולעומקו של מקרא יש לומר, וחי בהם, קאי אקב"ה. **ובהם** קאי אבני אדם. **וכן יאמר:**

על דרך הפשט וְחַי בְּהֶם כוונתו וחי **האדם** בהם **במצוות.** שעל ידי המצוות זוכה לטובה בעוה"ז ובעוה"ב.

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

וכן בפרשתנו: אם ישמרו ויגדרו עצמם מן העריות, לא תקיא הארץ אותם, ואז ידעו שיכולתי להביאם ולנטעם על אדמתם, וממילא ידעו כי חי אני לעולם. כי מי שיכול חי.

ושמא יש לומר שזה כוונתו כשאמר **ואולם**. ואולם חי אני. שאמנם אני חי וקיים גם ללא בריותי. אך מכיון שאין מלך בלא עם, מצפה אני שתמליכוני עליכם, ותחינוני בדבריכם. וזה שפירשו החייתני בדבריך. ולפי זה יובן הפירוש של **וחי בהם**. וחי הקב"ה בהם **בישראל**, בהם ועל ידי מצוותיהם.

ועוד יש לומר, שבתחילה אמר אמר **ללכת בהם** וחזר ואמר בפסוק שלאחריו **וחי בהם**. ובאונקלוס **להלכה** בהון. ורמז בתרגומו **ללכת** מלשון **הלכה**. כאומרו הליכות עולם לו, אל תקרי הליכות אלא הלכות. אם הלכות בהם וחי בהם. זה שפירש"י לעולם הבא. הליכות עולם לו.

ועוד יש לומר, כנאמר ביהושע, פסוק אחד אומר **וילך** יהושע בלילה ההוא בתוך העם, ופסוק אחד אומר **וילך**

שבדרך הפשט יתכוון תנא דבי אליהו **לאדם**. שאם הוא שונה הלכות בכל יום, הרי יש לו עוה"ב. שנאמר הליכות - עולם לו.

ולעומקו של מקרא יתכוון מאמר זה **להקב"ה השוכן באדם**. ולזה רמזו שני הפסוקים הבאים כאחד בזה אחר זה: **השונה הלכות - יחידו של עולם לו ובשבילו**. לכן נאמר **הליכות-עולם לו**.

וכן פירושו כאן:

אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאֱלֹהִים וְחֵי בָהֶם
הקב"ה חֵי בָהֶם, בבניו, השומרים **לְלֶכֶת בָּהֶם**, במשפטיו.

והוא על דרך "תנו עוז לאלהים". **ובהם** יהיה הפירוש **על ידי** בני ישראל. שהם נותנים כביכול חיות בעולמו של הקב"ה. על דרך אומרים ז"ל על הפסוק **וְאֵלֶּם חֵי אֲנִי** [במדבר פרשת שלח, יד, כא] וכפי שפירשו פסוק זה בברכות (לב) **החייתני בדבריך**. וכפירוש הרב סעדיה גאון בצד הגליון שם, **שמת אינו יכול, וחי יכול**. זה שענה לו הקב"ה למשה, **החייתני בדבריך**. עתה יראו הגויים שאני יכול להביאכם, וממילא ידעו שאני חי וקיים לעולם.

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

ארבע לשונות של גילוי ערוה ותיקון בארבע לשונות של גאולה

מצינו ארבע לשונות של גילוי ערוה:

תועבה, זמה, חסד ותבל.

תועבה לשון ריחוק ומיאוס ושיקוץ בכל עניין, והוא כולל כל העריות שהם בד"כ בין שני בני אדם.

זמה כתרגומו עצת חטאין, והיא התועבה הנעשית בד"כ בין שניים ויותר, כגון הוא ואשה הוא ובתה, ולכן קרא לזה עצת חטאין שנועצים יחדיו לעבירה. ולכן לשון זה לא שייכת בבהמה כי אין עמה עצת חטאין. אלא בין בני אדם.

חסד הוא בין אח ואחות,

תבל הוא לשון תועבה בין אדם ובהמה וכן בין אב וכלתו. ונקראת תבל לשון בלבול ובלילה שמבלבל זרע האדם בבהמה, וזרע האב עם זרע הבן. ולשון זאת גם לבהמה וגם לכלתו, לומר שעושים מעשה בהמה.

וארבע לשונות גילוי ערוה אלו הם מצד הקליפה והגלות. שהם כמעשה ארץ מצרים. וכנגדן נקט הכתוב ארבע

יהושע בלילה ההוא בתוך העמק, וחז"ל צירפו שני הפסוקים ואמרו **שלך בעומקה של הלכה**. כמובא בתוספות מגילה ג. ד"ה וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק. לא כתיב בהאי קרא כן אלא כשצר על יריחו כתיב **וילן בלילה ההוא בתוך העם** וכשצר על העי כתיב **וילך בלילה ההוא בתוך העמק** ודרך הש"ס בדרשה הוא לקצר הפסוקים ולערבם יחד. כגון **וילך וילן**. כן כאן **ללכת בהם וחי בהם**. ללכת ישראל בהם בתורה ובמצוות, וחי בהם הקב"ה בלומדי התורה ובמקיימי מצוותיה.

ועל דרך הסוד, וחי בהם הם שני שמות של ע"ב שמות היוצאים מן הפסוקים ויסע ויבא ויט,

וכן **הלך ילך**, גם הם מע"ב שמות הנ"ל. והם המלאכים **ההולכים ומלווים** לו לאדם ההולך בדרך ההלכות והמצוות. והם נרמזים בפסוקים הנ"ל, **לְלֶכֶת בָּהֶם, וְחַי בָּהֶם**.

ועל דרך הצח, אומר הקב"ה כביכול, אם הִלְכוּתִי הם הִלְכוּתִיךָ, חַיִּי הם חַיִּיךָ. שנאמר **לְלֶכֶת בָּהֶם, וְחַי בָּהֶם**.

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

והיא כנגד אנא בכח גדולת ימינך **תתיר צרורה**, שגדולת ימין הקב"ה תתיר את השכינה הקדושה הצרורה כביכול במיצרי הטומאה. **ותבל** כנגד ל"ב נתיבות חכמה בהם נברא העולם. ועוד שתבל הוא כינוי למלוא העולם, תבל ויושבי בה, אשר במעשה התבל ח"ו האדם יכול להחריב את התבל כולה. **ומכח השוכן אתם בתוך טומאותם**, יש תקוה לצאת ממיצרי הטומאה והקליפה דרך ארבע לשונות של גאולה, שבהם רמוזים משמות ע"ב: והו, יצל, יחו, בתוספת השם הק' א-ל: **והו** בלשון **והוצאתי, יצל** בלשון **והצילתי, אל** בלשון **וגאלתי יחו** בלשון ולקחתיו.

ונרמז בנביא ישעיהו פרק סג פס' ט' **בְּכָל צָרָתָם לֹא צָר וּמְלֹאךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעֵם בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחַמְלָתוֹ הוּא גֹאֲלָם וְיִנְשְׂלָם וְיִנְשָׂאם כָּל יְמֵי עוֹלָם**. שהקב"ה נמצא אתם בצרתם, והוא מיצר עמהם, וינשלם מתוך הטומאה וינשאם כל ימי עולם. ומדוע, כי באהבתו ובחמלתו הוא גאלם.

ובשימת לב, בפסוק הנ"ל, **בְּכָל צָרָתָם לֹא צָר**, קריא לו וכתוב **לא**.

לשונות של גאולה, שהם נחלתנו, ופדות נפשנו. ובהם הוציאנו הקב"ה ממצרים ממיצרי הטומאה. והוצאתי והצילתי וגאלתי ולקחתיו.

ונרמז בכתוב, **כמעשה ארץ מצרים לא תעשו**. וכל העובר על העריות באחת מלשונות התועבה, כאילו מבטל אחת מלשונות הגאולה ומחזיר עצמו ואת הכלל כולו למיצרי הטומאה של הגלות.

ואשר על כן, לולא מקרא מפורש לא היינו יכולים לצאת מן הטומאה לטהרה ומגלות לגאולה. שהכתוב אומר **השוכן אתם בתוך טומאותם**. ומצינו שהשכין הקב"ה כביכול אף את שמות הקדש בתוך לשונות הטומאה, כדי שיוציאו מהם במהרה ויגאלנו יחדיו. ועל זה חיבר הפייטן בזמירות שבת [מנהגים] **לְשִׁיב לֹא נֶאֱמַר, כִּי אִם וְשָׁב וְקִבֵּץ**. שהוא כביכול נפדה אתנו מתוך הצרות של הטומאה והגלות. והרי דבר פלא הוא שהשמות הקדושים רמוזים בשמות התועבות אותן שנה ה', לקיים "השוכן אתם בתוך טומאותם". והוא כדי שיפדנו מהם במהרה. והם שמות ע"ב במילה **תועבה**, ושם הקדוש מ"ה במילה **זמה**, ספירת החסד במילה **חסד**,

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

**וּמִזְרַעְךָ לֹא-תִתֵּן לְהַעֲבִיר לְמַלְאָךְ
וְלֹא תַחֲלֹל אֶת-שְׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי
יְהוָה (יח, כא).**

להעביר למולך הוא סוג עבודה זרה ולכאורה הוא עניין חדש ואינו קשור לעריות. אלא יש לדייק, שאמר **ומזרעך, בוו' החיבור**. ורצה לומר שכל הנטמא בעריות כאילו העביר מזרעו למולך, וכל המעביר מזרעו למולך כאילו טמאו בעריות. ולכן סיים ולא תחלל את שם אלקיך. כי העובר עליהם מחלל שם השם האמור להקרא עליו ועל זרעו. ולכן אמר אני ה'. אני ה' בסתר, אני ה' בגלוי. זה שאמר רבי יוחנן בן ברוקא [אבות ד, ד] **כָּל הַמְּחַלֵּל שֵׁם שָׁמַיִם בְּסֵתֶר נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ בְּגִלּוּי**.

ועוד י"ל, שלכן נקט בהעברה למולך שהיא רק אחת מהעבודות הזרות שיש בעולם, כי נקט כאן זרעך. כשם שחילל הזרע בעריות, כן חילל הזרע במולך. וכשם שחילל הזרע במולך בגלוי, שכן המולך הוא העברת הילדים בין מדורות אש והיא בגלוי, אף עריות שהן כשריפת אש, אף אם יעבור עליהם בסתר, יפרעו ממנו בגלוי. וכמאמרו של ר' יוחנן בן ברוקא [אבות ד, ד] **כָּל**

קריא לו **בְּכָל צָרָתָם** לו', וכתוב לא **בכל צרתם לא צר**. והוא כנגד הסתר פנים. שנאמר ואמר **ביום ההוא הלא על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה**. (דברים, וילך, לא פס' יז-יח) וְאָמַר בְּיוֹם הַהוּא הֲלֹא עַל-כִּי-אֵין אֱלֹהִי בְּקִרְבִּי מִצְאוֹנִי הִרְעוֹת הָאֵלֶּה: וְאֲנִי הִסְתַּר אֶסְתִּיר פָּנַי בְּיוֹם הַהוּא וגו'. ויאמר כך כי יהיה הסתר פנים, וזה שכתוב **ואנכי הסתר אסתיר פני וגו'**. לכן כתיב ב-**לא**. אך באמת אהיה אשר אהיה, אנכי אהיה עמם בכל צרה, וזה שקוראים ב-**לו**. **בכל צרתם לו צר**. ונרמז כנ"ל בארבע לשונות של גאולה היוצאים מתוך לשונות של הסתר פנים.

ולכן בליל הסדר, בחג הגאולה, תקנו ארבע כוסות לגלות את הכיסוי, בבחינת נכנס יין יצא סוד, והם כנגד ארבע לשונות של גאולה אשר בהם אל מסתתר בשפירי חביון, השכל הנעלם מכל רעיון, עילת העילות מוכתר בכתר עליון, מתגלה ביפי הדרו בליל ט"ו אשר בו נפתחים שמים עליונים וכל העם הרואים את הקולות, כתר יתנו לפודנו מכל צרותנו.

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

המשתלחים בארץ, וכביכול מראה להם כי הארץ היא המשלחת אותם, היא המקיאה אותם. ולכן כתב בנסתר, ותקיא הארץ את יושביה.

ועוד יש לומר, על דרך המוסר, כאשר אתם באמונתכם, תראו ותוכחו כי אני הוא המשלח את אויביכם. אבל ברוב התיעוב תסור ההשגחה ולא יזכו לראותה, כי תרחק מהמתעיבים. ויִרְאֶה להם כי הארץ היא המקיאה אותם. ולכן נאמר כאשר קאה את הגוי.

ועוד יש לעיין מדוע אמר קאה. בלשון קל. היה לו לומר בלשון הפעיל הקיאה. ויש לומר שלא רצה הכתוב להזכיר שם שמים עליהם, ולכן חסר מהתיבה הקיאה את שמו הק' י-ה, וכתב קאה. וכן הוא אומר ולא תגעל נפשי אתכם. (לקמן פרק כו, פס' יא'). שלא יזכר שמי על ההגעלה ועל ההקאה. אבל יודעי שמו ית' יודעים מי הוא המשלח, ומה עשה המשתלח.

ועל דרך הצח יש לומר שהתועבות באות ממדת הגאווה, ולכן אמר קאה כאומרו כאשר גאה. שהאות "ק" והאות "ג" מתחלפות במוצא הפה.

^^^

הַמְחַלֵּל שֵׁם שָׁמַיִם בְּסֶתֶר נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ בְּגִלּוֹי. וכשם שנאמר אני ה' נאמן להיפרע, כן ייאמר אני ה' נאמן לשלם שכר לשבים בכל לבם.

^^^

אל-תִּטְמָאוּ בְּכָל-אֱלֹהִי כִּי בְּכָל-אֱלֹהִי
נִטְמָאוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר-אֲנִי מְשַׁלַּח
מִפְּנֵיהֶם: {כה} וַתִּטְמָא הָאָרֶץ
וְאָפַקְדָּ עֲוֹנָהּ עָלֶיהָ וַתִּקָּא הָאָרֶץ
אֶת-יֹשְׁבֵיהָ: (יה, כד'-כה').

יש לשאול, מדוע בתחילה תלה בו יתברך את המשתלחים באמרו: אשר אני משלח. ולאחריו אמר ותקיא הארץ את יושביה. תלה את המשתלחים בארץ. שכביכול הארץ, היא המשלחת.

ולעומקו של מקרא יש לומר, כי כאשר מדבר הכתוב אל ישראל מאמינים בני מאמינים, ויודעים מי הוא המשלח, שאין עוד מלבדו, תלה בו את המשתלחים. אֲשֶׁר אֲנִי מְשַׁלַּח מִפְּנֵיהֶם. אבל כאשר מזכיר הכתוב את הגויים, אשר כופרים בטובתו של מקום, ואינם מאמינים בהשגחתו ית', תלה

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

לומר ויפקד ויזכר, ופקידה היא גם לשון חסרון. כמו שנאמר במלחמת הנקמה של פנחס "ולא נפקד ממנו איש". (במדבר לא, מט'). ולעתים ישמשו שניהם יחדיו **במובנם הכפול**. מלשון זכרון ומלשון חסרון. וכן כאן ואפקד עונה עליה ופירושו, עוונה נזכר לפני ואינו מתוקן אלא לוקה בחסר, וחסרון זה נזכר לפני.

^^^

וַתִּקָּא הָאָרֶץ אֶת-יִשְׁבִּיָּהּ. מידה כנגד מידה. הארץ תקיא ממעיה, את כל המטמאים אשר באו ממעיה, על אשר טמאו מעיהן של נשות חבריהם, ובהמותיהם. ואשר על כן ידע האדם כי אחריות הבריאה עליו, לתקן חטא קדמון של האדמה ופריה, ואז תכיר לו האדמה טובה ויתקיים בו **נָתַן וְשָׂמָה לְעַם עֲלֶיהָ**.

^^^

{כז} **פִּי אֶת-כָּל-הַתּוֹעֵבֹת הָאֵל עָשׂוּ**
אֲנָשִׁי-הָאָרֶץ אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם וַתִּטְמְאוּ
הָאָרֶץ: (יח, כז')

אמר התועבת האל ולא האלה, שהאות "ה" החסרה כביכול מהתיבה האלה

וַתִּטְמְא הָאָרֶץ וַאֲפָקַד עֲוֹנָהּ עָלֶיהָ
וַתִּקָּא הָאָרֶץ אֶת-יִשְׁבִּיָּהּ. (יח, כה').

יש לשאול, אם אדם חטא הארץ מה חטאה, שהוצרך הכתוב לומר וַאֲפָקַד עֲוֹנָהּ עָלֶיהָ.

ולעומקו של מקרא יש לומר שעוונה הוא העוון הראשון אשר במקום עץ פרי עשתה עץ עושה פרי, והורידה בדרגא אחת את הבריאה בפריה. והמעיסה מכבוד השם והתגלותו בבריאה. ואשר על כן האדם שהוא פרי בטנה של האדמה, צריך לתקן חטאה ולהרבות כבוד השם בבריאה בפריה ורביה על דרך התורה והמצוה. כאדם המתקן מעשי אבותיו. וכל זמן שיש תקון מצד האדם בפריה ורביה, גם הארץ זוכה בתיקון זה כי סוף סוף האדם הוא פרי בטנה. אך כאשר האדם פרוץ בפריה ורביה, נפקדת גם היא על עוונה שהרי לא באה על תיקונה, ולכן היא צריכה להקיא את יושביה שלא השכילו לתקן עוון פריה, כי בזה נפקד עוונה.

ויש לעיין בלשון הפקידה. שלשון פקידה הוא גם לשון זכרון כנאמר וה' פקד את שרה, וכן תקנו בראש חדש

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

וכפר בעיקר וכפר בתחיית המתים ושט
את הבכורה, ואשר על כן הזהירנו
הכתוב כנ"ל: אל-תטמאו בְּכָל-אֵלֶּה כִּי
בְּכָל-אֵלֶּה נְטַמְאוּ הַגּוֹלִים אֲשֶׁר-אָנִי
מְשַׁלֵּם מִפְּנֵיכֶם.

^^^

**וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-מִשְׁמַרְתִּי לְבִלְתִּי
עֲשׂוֹת מַחֲקוֹת הַתּוֹעֵבוֹת אֲשֶׁר נַעֲשִׂו
לְפָנֵיכֶם וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם (יח, ל')**

יש לעיין מדוע אמר מחקות
התועבות. מדוע יקראו התועבות **מחקות**.
הרי הן הפכן של החוקות. ובשים לב
למעין יש לומר כי כשם שהחוקות הן
מצוות אשר אין בהם טעם ואין השכל
מכילים ואינם ברי הבנה כלל, כי כך
חקק הבורא יתברך, **כן הוא בעבירות**
של העריות, אין השכל סובלן ואין
תבונה בְּהִמָּה, והם מתנהגים כבהמה,
שאין בה תבונה, על מה תהיה חמדה
זאת אשר מרחקת את האדם מבוראו.
והוא מוסר גדול לאדם לבל יתן לנפשו
מנוחה, ולבל ישקוט מצפונו, ולבל
ישמע ליצרו המפתהו שיסכים שכלו

מורה על השגחת השם והם כביכול
הסירו מעליהם את השגחתו ית'.

ועוד יש לומר, שנקט הכתוב במלה
הָאֵל ולא **הָאֱלֹהִים**, **שהמלה אל** תורה על
לשון תוקף וחוזק וגם לשון שם שמים.
לפי הפשט כוונתו כאן לתוקף וחוזק,
שכביכול אומרים בתקיפות גאוותם.
אך דרך הדרש **האל** נכתב כשם השם
וכאמרו שבין התועבות שעשו אמרו:
אֲדָמָה לעליון. והוא אותיות אֲדָמָה. ואין
לך גאווה גדולה מזו. שעפר מן האֲדָמָה
אומר אֲדָמָה לעליון. וכי יש לך עפר
שיאמר שהוא ידמה לשמים ושמי
השמים. כן בענינינו, את כל התועבות
האל עשו אנשי הארץ מגאותם
שאומרים אדמה לא-ל, לעליון. לכן בא
הכתוב להראות סיאובם ואומר **נִתְקָא
הָאֲרֶץ אֶת-יִשְׁבִּיהָ**.

ועוד יש לדייק על דרך הצח:
באמרו כִּי אֶת-כָּל-הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵל עָשׂוּ,
ירמוז למעשיו של **עֵשׂו**, ביום מכרו את
בכורתו ליעקב, כדאמר ר' יוחנן [בבא
בתרא טז:]: אמר רבי יוחנן חמש
עבירות עבר אותו רשע באותו היום
בא על נערה מאורסה והרג את הנפש

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

אשר לפניכם, ולכן אני מזהירכם על כך ועשיתם משמרת למשמרתי ופירש"י להזהיר בית דין על כך, וצריך השתדלות מיוחדת לעשות משמרת למשמרתי, ועל זה עיקר קיבול השכר, שנאמר אני ה' אלקיכם.

^^^

פרשת

קדושים

לעניין קדימת פרשת
קדושים לפרשת אמור

לכאורה היה צריך בתחילה לכתוב את פרשת אמור אל הכהנים ואחרי כן קדושים תהיו. שמצוות כהונה קודמת. ויש ליתן טעם, אם כן, מדוע קדמה פר' קדושים לפר' אמור.

ויש לומר, שגם בקדושים תהיו, וגם בפרשת אמור המצווה היא על ישראל.

ב"קדושים" המצווה היא על ישראל שיקדשו את עצמם. וב"אמור" אמנם

עם תאוותו. וידע כי אין בהם תבונה ואין שכל בם, ולכן ירחיק כל מחשבה המפתה אותו להתרחק מבוראו, ולהסכים עם התועבה, כי היא כעין חוקה של היצר הרע אשר אין בו תבונת אנוש. לכן אמר **לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת מַחְקוֹת הַתּוֹעֵבֹת.**

ואמר אני ה' אלקיכם, כשם שאין לך רשות להרהר אחרי חוקותי, כן אין לך להרהר אחרי חוקות היצר הרע, אלא בדברי תורה ובזה להכניע היצר. שהרי בראתי יצר הרע, ובראתי לו תורה תבלין. ואשר על כן אמר אני ה' אלקיכם אשר צויתוך להרהר בדברי תורה ובכך להתגבר על חוקות היצר הרע.

^^^

**לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת מַחְקוֹת הַתּוֹעֵבֹת
אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לְפָנֶיךָ וְגו'** (יח, ל')

אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לְפָנֶיךָ. לכאורה פשט הדברים לפניכם, לפני שהגעתם למקום הזה. ולעומקו של מקרא יש לומר, לפניכם ממש. שהתועבות נעשות לנגד עיניכם, ובזה אתם צריכים להתחזק במיוחד לבלתי עשות מחקות התועבות

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

קדמה פרשת קדושים לפרשת אמור מצד מעשה האדם. אך מצד האצלת הקדושה מהקב"ה, גדולה קדושת הכהן ואשר על כן ישראל נצטוו לקדשו.

ובמדרש רבה [ויקרא פרשה כד] אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ, נֹאמַר קְדָשִׁים תִּהְיוּ. יָכוֹל כְּמוֹנִי? תִּלְמוּד לֹאמַר: כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי, קְדָשְׁתִּי לְמַעַל מִקְדָּשְׁתֶּכֶם.

ובטעם דבריו יש לומר שקדושת עם ישראל נאצלת מקדושת הקב"ה. ואם לְחַשֵּׁף אֶדָם לומר אתקדש להיות כמוהו כביכול, תלמוד לומר כי קדוש אני. קְדָשְׁתִּי לְמַעַל מִקְדָּשְׁתֶּכֶם.

נמצא איפוא שגם הכהן וגם האדם מישראל, קדושתם נאצלת מהקב"ה. אלא שישאל ניצטוו לפעול במעשיהם להיות ראויים לקדושה זו, והם מעשי המצוות, ויתרים עליהם הכהנים שניצטוו בנוסף למעשה המצוות גם לא לחלל את קדושת כהונתם.

ואשר גם על כן קדמה פרשת "קדושים" לפרשת "אמור" בבחינת מן הקל אל הכבד.

עיקר המצווה היא על הכהנים שלא יחללו כהונתם, אך יש בה גם מצוה לישראל שיקדשו את הכהנים ככתוב בפרשת אמור [כא, ח'] וְקִדְּשֻׁם לַכֹּהֵן. או קדוש יהיה לך, נהג בו קדושה.

ולכן קדמה פרשת קדושים תהיו לפרשת אמור. בבחינת קשוט עצמך תחילה. תחילה על ישראל לקדש עצמם ואח"כ מצוותם של ישראל לקדש את הכהנים.

ועוד נראה לומר, שבקדושים תהיו הקדושה תלויה במעשיו של כל אחד ואחד מישראל לקדש עצמו בדרך עבודת השם. וכדרך שאמרו קדש עצמך במותר לך. ובפרשת אמור הקדושה לא תלויה במעשי האדם אלא הקדושה היא עצמית מהקב"ה, קביעא וקיימא. והציווי לישראל הוא לקיים קדושה זו, כגון "וקדשתו", וכן הכהנים מזהירים לא לחלל קדושתם זו. ולכן קדמה פרשת קדושים לפרשת אמור בבחינת גדול המצווה ועושה. גדול המצווה על קדושתו על ידי מעשיו, ממי שקדושתו קביעא וקיימא. כבחינת בעלי תשובה וצדיקים גמורים. אלא שקדימה זו היא רק להבין מדוע

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

רצוא ושוב מלמטה למעלה ומלמעלה למטה. מלמטה למעלה ככתוב **קְדוּשִׁים תִּהְיוּ**, ומלמעלה למטה ככתוב **כִּי קְדוֹשׁ אָנִי**.

ועל דרך עבודת ה', הציב הקב"ה את קדושתו למעלה מקדושת האדם כדי ליתן לאדם היכולת והרצון לשאוף אליו תדיר להשתדל להגיע לקדושתו. והציב הקב"ה את קדושת האדם למטה מקדושת ה' לידע להודיע ולהיוודע כי תכלית רוממות הקדושה להגיע עד תחתיות ארץ, ככתוב [ישעיהו יא, ט'] **כִּי מִלְאָה הָאָרֶץ דָּעָה אֵת ה' פְּמִיִּם לַיָּם מְכַסִּים**. ושתי הקדושות של הקב"ה ושל האדם הן כסולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה.

ועל דרך הפנימיות והחסידות יש מפרשים **קְדוּשָׁתִי לְמַעַל מִקְדָּשְׁכֶּם**, קדושתי למעלה כביכול היא מכה קדושתכם למטה. בבחינת תנו עוז לאלקים. וככל שאדם מתקדש למטה, מקדש הוא בזה כביכול את הקב"ה למעלה בבחינת קידוש השם מחיים.

ופירושו שבהתקדשותו של האדם משבח הוא ומקלס ומפאר לקדושתו העצמית של הקב"ה וכפי שאומרים

נמצאנו למדים, מחד גיסא הקדושה תלויה במעשים, וכעין הציווי **קְדוּשִׁים תִּהְיוּ**. **ומאידך גיסא** הקדושה המושפעת מלמעלה היא קדושה עצמית שאינה תלויה במעשים כקדושתו של הקב"ה ככתוב **כִּי קְדוֹשׁ אָנִי**.

וחילוק זה בין קדושה עצמית של הקב"ה ובין קדושה התלויה במעשים, ידויק מכתוב מלא וחסר. כיצד:

וְהִתְקַדְּשִׁיתֶם [ויקרא כז, ז'] כתיב חסר ללא יו"ד. כי זה תלוי בך, במעשיך, ולא קדושה עצמית מהקב"ה. וכן בהמשך הפסוק: **וְהִיִּיתֶם קְדוּשִׁים חסר וא"ו**. כי קדושתכם תלויה במעשיכם. ואכן בפרק יט פסוק ב' כתיב: **קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אָנִי**, וכן בסוף הפרשה [פסוק כו] נאמר **וְהִיִּיתֶם לִי קְדוּשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אָנִי יְהוָה**. **כִּי קְדוֹשׁ מלא וא"ו**. כי קדושתי קיימא ועומדת ואינה תלויה בדבר. אבל קדושתכם תלויה במעשיכם.

וכן יבואר לקמן בפסוק **וְהִתְקַדְּשִׁיתֶם וְהִיִּיתֶם קְדוּשִׁים** [פרק כ, ז].

והנה פעל ה' כל זאת ללמדנו דרך עבודת ה' כעבודת המלאכים שיש בה

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

רואה. וגם אלו שבגלוי אין יודע מה בלבו. לכן ישבע על הנסתרות, לפני יודע תעלומות. לכן גופי תורה תלויין בהקהל, שבהקהל כל הגופים רואים זה את גופו של זה ואין יודע מי מהם מה בלבו של חברו. ובהקהל שכינה שְׂרָיָא, וה' יִרְאֶה לְלִבְּךָ, ואשר על כן יתנו לב להיות תוכם כברם, למען ידעו כי המצוות הנגלות לעינים הם כגוף שבתוכם מאירה נשמת ה' הנסתרת, כִּי הָאֵדָם יִרְאֶה לְעֵינָיו וה' יִרְאֶה לְלִבְּךָ [שמואל טז, ז].

^^^

אִישׁ אָמוּ וְאָבִיו תִּירָאוּ (יט, ג')

פִּירֵשׁ רש"י, כאן הקדים אם לאב. לפי שגלוי לפניו שהבן ירא את אביו יותר מאמו, ובכבוד הקדים אב לאם לפי שגלוי לפניו שהבן מכבד את אמו יותר מאביו מפני שמשדלתו בדברים.

לעומקו של מקרא י"ל שכאן גילה רש"י כלל גדול בהבנת חוקי התורה ומשפטיה. שלא

בפיוט הקדושה בימים נוראים ויתנו לך כתר מלוכה.

^^^

קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אָנִי

זִכָּר אֵל-כָּל-עֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל
וְאִמְרַת אֱלֹהִים קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי
קְדוֹשׁ אָנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. (יט, ב')

ברש"י: מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל, מפני שרוב גופי תורה תלויין בה.

ויש לעיין מדוע יִאָּמְרוּ רוב גופי תורה דווקא בהקהל. וי"ל כי יש בזה מעין מעמד הר סיני שבו נשבעו כולם לא לעבור על המצוות, וכשם שההר היה גדור לא לעלות בהר, כן יגדור האדם את עצמו לא לעבור על המצוות.

ועוד י"ל, ההקהל הוא כעין מעמד הר עיבל והר גריזים שם נשבעו על הנסתרות, שאין אדם יודע מה במטמוניות לבו של חברו. כן רוב גופי תורה אדם מקיים בסתר באין

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

כי השכל האלקי שבתורה, לרוב הוא **הפוך** משכל האדם. וזה יופיה של התורה אשר גילו לנו חכמים בדרשם תורת ה', שהיא כולה אור אלקי אשר ניתנה לנו רשות **להציץ אל עולמה**. ולכן אמר **ובה תחזי**. ואף על פי כן תמיד תשאר עלומה ונעלמה מעיני כל חי, למען ירבו תלמידיה לומדיה ועמליה.

ולכן אמר וסיב ובלה בה. וסיב לשון שִׁיבָה. אך נדרש גם לעניין סיבוב. סובב והפוך הפוך וסובב. **ובלה בה**, הוא גם לשון **הבל הפה**. שהבל פִּיךָ יהיה רק בה.

ומינה לא תזוע, שאין לך מדה טובה הימנה. והיא ארוכה מארץ מדה. כי היא תכנית העולם ובריאת האדם.

ואשר על כן זכר במשנה זו ה' פעמים **בה**. הפוך **בה** והפוך **בה**, דכולה **בה**, ובה תחזי וסיב ובלה **בה**. והם כנגד חמישה חומשי תורה, וכנגד חמישה חלקי הנשמה, נר"ן ח"י. נפש רוח נשמה חיה יחידה. **שעל ידי** שתהפוך **בה**, יתהפך שכלך

מחשבותי מחשבותיכם והשכל האלקי אינו פְּשָׁלָו של בשר ודם. ששכלו של בשר ודם והגיון לבבו יאמר לו כפי ראות עיניו. **וה' יראה ללבב. היפך ההגיון האנושי**.

שאם יחשוב הבן שיש להקדים את האב **במורא** יותר מהאם, כי האב מלמדו תורה, תבוא התורה ותאמר לו **היפך הדברים**. איש **אמו** ואביו תיראו. והקדימה אם לאב. ואם יחשוב הבן להקדים את **אמו** בכבוד, מפני שמשדלתו בדברים, תבוא התורה ותאמר לו **היפך הדברים**, כבד את **אביך** ואת **אמך**. והקדימה אב לאם.

ואשר על כן, כל עבודת האדם היא לשנות את מהלך תפישת שְׁכָלוֹ לזו של התורה הק'. ועל ידי שיהפוך בה, ייהפך שכלו, להתקרב לשכל הנעלם מכל רעיון.

וכן יש להבין את המשנה בפרקי אבות פרק ה' משנה כב': **בן בג בג אומר הפוך בה והפוך בה דכולה בה**.

ואמר פעמיים **הפוך בה והפוך בה**, **שעל ידי שתהפוך בה** תהפוך גם **בשכלך** להיות פְּשָׁלָה הִיָּשֶׁר של התורה.

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

האלילים, הוא הרצון לעבוד את ה' אלקיכם.

ועוד יש לומר, **לרצונכם** תזבחוהו. שעל ידי ה'**לרצונכם**', שתגלו את הרצון הפנימי שלכם להיות לרצון לפני ה', על ידי זה תזבחוהו ליצר הרע. ואז תוכלו להקריב שְׁלָמִים, כי שְׁלָמִים תהיו עמו. וזה שכתוב בפסוק לאחריו בְּיוֹם זִבְחֵכֶם יֵאָכֵל וּמִמֶּחֱרָת, ואמרו חז"ל שאם ראית ת"ח שעבר עבירה בלילה, אל תהרהר אחריו ביום שמא עשה תשובה, (ברכות יט,א), ושאלו **שְׂמָא** עשה תשובה סלקא דעתך?, אלא **ודאי** עשה תשובה. והיינו שעבר עבירה בלילה ועשה תשובה ביום היינו שני ימים. ובתשובתו זבח את יצר הרע שלו. אך לא יועיל לו ליום השלישי לאכול מפירות תשובתו, כי צריך לשרוף את כל הנותר בזכרוננו מהעבירה שעבר, וביום השלישי כבר צריך לעשות תשובה מחדש כי היצר מתגבר על האדם בכל יום מחדש. וזה שנאמר בסיפא של הפסוק, וְהִנּוֹתָר עַד יוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּאֵשׁ יִשְׂרָף.

~~~~~

וּבְקִצְרְכֶם אֶת-קִצְרֵי אֶרְצְכֶם לֹא תִכְלֶה פָּאֵת שְׂדֶךְ לִקְצֹר וּלְקַט

שהוא משכן נשמתך על כל חלקיה, להיות כמותה.

ואשר על כן נקרא בן **בג, בג, בג** בגימטריה ה'. ואמרו שהיה בן גרים, ר"ת ב"ג. שעל ידי שהפך בה התהפך להיות כמותה.

ופרוש הדברים, שהוסיף הקב"ה אות ה' משמו לאברהם ולכל הגרים. שעל ידי שהפך בה והפך בה גילה את עוצם מקור חיותה ונשמתה של התורה היא חיותו ונשמתו של חי העולמים אשר חָלַק מחכמתו לכל החוסים בו.

~~~~~

אל-תִּפְנוּ אֶל-הָאֱלִילִים וְאֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֱנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם (יט,ד')

עי' באוה"ת הק' ואלהי מסכה, **מאי מסכה** הרי הזהיר על האלילים, אלא שלא תפנו אל אלילים כי **מסך מבדיל** הוא ביניכם לאביכם שבשמים. ולדבריו יובן על נכון הסמיכות לפסוק הבא. וכי תזבחו זבח שלמים לה' **לרצונכם תזבחוהו**. (יט, ה'). שהדרך היחידה להסיר את המסך המבדיל של

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

לא-תלין פעלת שכיר

לא-תעשק את-רעך ולא תגזל לא-
תלין פעלת שכיר אתה עד-בקר
(יט, יג')

לא-תלין פעלת שכיר אתה עד-בקר
פירש"י לא תלין לשון נקבה מוסב
על הפעולה. שפעולת השכיר לא תלין
אתה עד בקר. ולפי זה אין זה ציווי
ישיר על האדם, אלא כביכול בעקיפין,
שפעולתו לא תימצא בידך עד בקר.

ויש ליתן דעת, מדוע לא יפרש
שתלין מוסב על המשכיר, אתה
המשכיר את הפועל, לא תלין שכר
פעולתו. ויהיה הציווי ישיר על
המצווה. שכל לשון נקבה בנסתר הוא
גם לשון זכר בנוכח.

ופירש בשפתי חכמים דאם לא כן מלת
אתה מיותר. שכתוב לא תלין פעולת
שכיר אתה עד בקר. שהיא פעולתו,
לא תלין אתה. ואם תאמר שכוונת
הפסוק שאתה אל תלין את שכרו מה
תלמוד לומר אתה.

ולעומקו של מקרא, ניתן לפרש
שמלת תלין קאי נמי אבעל הבית,

קצירך לא תלקט: {י} וכרמך לא
תעולל ופרט כרמך לא תלקט לעני
ולגר תעזב אתם אני יהנ'ה
אלהיכם (יט, ט-י)

לעני ולגר תעזב אתם.

יש לעיין מדוע אמר בלשון עזיבה.
ולא בלשון נתינה או כל לשון אחרת.
וי"ל כפי שאמרו [שמות פרשת
משפטים, כג, ה'], על הפסוק כי-תראה
חמור שנאף רבץ פחת משאו ונחלף
מעזב לו עזב תעזב עמו. שהפשט הוא
עזור תעזור לו. ומדוע נכתב בלשון
עזיבה, כתרגומו שם: משבק תשבוק
מא דבלבך עלוהי. עזב תעזב את יצר
הרע שבלבך המונע ממך מלעזור לו,
ועזור לו. כן יש לפרש כאן. המעשרות
נועדו לעזור לעניים. ולכן כתוב תעזוב
אותם את המעשרות לעניים ועל ידי
כן תעזור להם.

ואל יהיה לבך נוקפך על נתינתך, אלא
תעזוב את יצר הרע המונע ממך מלתת
לעניים חלקם, ותעזוב את השבילים
בידם, ותניח לעניים את חלקם, ועל ידי
כן תעזור לעני ולגר.

^^^

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

אין לי וכו' וכו' במה חשדתני, אמר לו אמרתי שמא הקדיש כל נכסיו לשמים א"ל העבודה כך היה הדרתי כל נכסי בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה וכשבאתי אצל חברי בדרום התירו לי כל נדרי. ואתה כשם שדנתני לזכות המקום ידין אותך לזכות.

והיינו כעניינו, ששכר פעולתו של הפועל למעשה אינו אתו, עם בעל הבית, כי נדר כל רכושו לשמים, אך האחריות לכך היא עליו ולכן נחשבת שהיא אתו. לכך נאמר לא תלין פעולת שכיר אתך, שבאחריותך, עד בקר. ואכן, המלה אתך, יכולה להתפרש בדרך נוטריקון: אחריותה תהא עליך.

ולפי זה יהיה הפסוק הבא קשור עמו. לא תקלל חרש, וידרש לא תקל בשכרו לומר לו אין כספך עמי, והוא חרש בדבר זה, וכן ולפני עור לא תתן מכשול, שהוא עור בדבר ואינו יודע כי כספו נמצא אצל אחר, ואפילו שלא בהערמה. על כן נאמר אני ה'.

^^^

לא-תַעֲשֵׂנוּ עֹלָה בַּמִּשְׁפָּט לֹא-תִשָּׂא
פְּנֵי-לֵל וְלֹא תִהְדָּר פְּנֵי גָדוֹל בַּצִּדִּיק
תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ (יט, טו')

בלשון נוכח. ויהיה הציווי גם על האדם, אל תלין וכו'. ומלת אָתָּךְ תובן על ידי הוספת "אשר". אתה, בעל הבית, לא תלין את שכר הפעולה אשר אָתָּךְ עד בקר. ותהיה הכוונה כך. לא תלין את פעולת השכיר אשר אחריותה עליך, ששכר פעולתו של הפועל היא אתך מכל מקום, גם אם אינה בפועל אתך, ואפילו אם נמצאת בהערמה אצל מישהו אחר. מכל מקום אחריותה עליך. כגון מי שנדר נכסיו לשמים.

וכמובא במסכת שבת קכז: מעשה באדם אחד שירד מגליל העליון ונשכר אצל בעה"ב אחד בדרום שלש שנים. ערב יוה"כ אמר לו תן לי שכרי ואלך ואזון את אשתי ובני אמר לו אין לי מעות, אמר לו תן לי פירות אמר לו אין לי, תן לי קרקע - אין לי, תן לי בהמה אין לי. תן לי כרים וכסתות אין לי. הפשיל כליו לאחוריו והלך לביתו בפחי נפש. לאחר הרגל נטל בעה"ב שכרו בידו ועמו משוי ג' חמורים אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני מגדים והלך לו לביתו של הפועל. אחר שאכלו ושתו נתן לו שכרו וכו' עיי'ש ההמשך לעניין לימוד זכות. אמר לו בשעה שאמרת לי תן לי שכרי ואמרתי

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

חבירו. ולכן, כנאמר לעיל, רב גופי התורה הנאמרים בזאת הפרשה נאמרו **בהקהל**, ליתן בהקהל מעמד של ערבות על הנגלות, ושבועה של כל אחד ואחד לעצמו על **הנסתרות**.

כי על הנסתרות לא תחול הערבות. וכל אחד ישבע על נסתרותיו. וכן פירש האוה"ח הק' בפרשת כי תבא ע"ש. ואפשר לומר כי גם כאן עמדו בכעין שבועה על הנסתרות. שכן המזלזל באביו ואמו אין מי שיכול להוכיחו, וכן כל שאר המצוות שבפרשה.

ויש עוד להאיר לגבי הערבות, מה שנאמר שלא היתה ערבות במדבר הרי זו מחלוקת ר' יהודה ור' נחמיה, במסכת סנהדרין (מג:): הנסתרות לה' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם למה נקוד על לנו ולבנינו ועל עי"ן שבעד מלמד שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן דברי ר' יהודה א"ל ר' נחמיה וכי ענש על הנסתרות לעולם והלא כבר נאמר עד עולם אלא כשם שלא ענש על הנסתרות כך לא ענש על עונשין שבגלוי עד שעברו ישראל את הירדן. הנה לפי ר' נחמיה לא היתה ערבות במדבר לא על הנגלות ולא על הנסתרות ולפי ר' יהודה

במשפּט. קרי ביה פּמשפּט. ויהיה פירושו: פמשפּט למטה, כן המשפט למעלה.

אין אני נושא מוחל וסולח פני הדל בתורה ובמצות, אם הם בפשיעה. ולא אהדר פני גדול בתורה ובמצוות אם מידותיו מושחתות. שאם לא כן הרי זה עול במשפט התורה. ולעומת זאת, אם דל הוא בתורה ולא בפשיעה ואם אין מידותיו מושחתות רק אורייטא היא דקא מרתחא ביה, אלמד עליו זכות. שנאמר בצדק תשפוט עמיתך. הרי זה בכלל ידיד ה', הנקרא עמיתך.

^^^

לֹא-תִשָּׂא אֶת-אָחִיךָ בְּלִבְבְּךָ הוֹכֵחַ תּוֹכִיחֵהוּ אֶת-עַמִּיתְךָ וְלֹא-תִשָּׂא עָלָיו קָטָא (יט, יז)

כאן רמז **לערבות** שהיא יסוד התוכחה. עמיתך, עמך ביראתך, עמך בתורתך, עמך במצותיך. והתוכחה היא רק בדברים שהמוכיח יכול לראותם. שאם לא כן, כיצד יוכיח את חבירו והרי אין אדם יודע מה במטמוניות לבו של חבירו. **ורמז לכך המלה בלבבך**. שאין אדם יודע מה במטמוניות לבו של

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

שאכניסם לארץ. וכל זה נרמז בפסוק
**הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא
עליו חטא.** שרק על הנגלות ישא עליו
חטא אם לא יוכיחנו, שכתוב **עמיתך**,
ונראה לעין כל שהוא עמיתך במצוות.
אבל על הנסתרות **לא תשא עליו חטא.**
עליו בסתם ואין ידוע אם עמיתך הוא
אם לאו. כי הכל יעשה בסתר. גם
המצוות וגם העבירות. ולכן לא תשא
עליו חטא. רק כל אחד ואחד יקח
דברים אל לבו להיות הוא נכון עם לבו
ויהיה תוכו כברו.

^^^

**לֹא-תִקֶּם וְלֹא-תִטֹּר אֶת-בְּנֵי עַמֶּךָ
וְאֶהְיֶה לְרֹעֶה כְּמֹדֶה אֲנִי ה'.**
(יט, יח')

יש לשאול מדוע קשר את מצות
אהבת הרע עם מצות לא תעשה של
נקימה ונטירה. והרי יש עוד מצוות שהן
בין אדם לחבירו שראוי להסמיכם
לאהבת הרע.

וי"ל, שיש דבר משותף לנקימה
ונטירה עם אהבת הרע. שבשניהם ירצה
לשלם לחבירו. אלא באהבה ירצה

היתה ערבות במדבר על הנגלות בלבד,
ועל הנסתרות מכניסתם לארץ. על כן
אפשר לומר כי בפרשתנו היתה ערבות
במדבר על הנגלות לפי ר' יהודה.
ובפרשת כי תבא היתה ערבות משנכנסו
לארץ על הנגלות בלבד לפי ר' נחמיה.
ועל הנסתרות לשניהם לא היתה ערבות
במדבר ולכן היו צריכים להישבע על
הנסתרות. אלא שחכו להישבע על
הנסתרות עד הגיעם להר גריזים והר
עיבל, ובמדבר ההקהל היה **כעין**
שבועה על הנסתרות שיצאה אל הפועל
בהגיעם לארץ.

וכאן המקום להאיר באור יקרות
על הויכוח כביכול בין הקב"ה ומשה
רבנו. שהקב"ה בדעת ר' יהודה
שערבות חלה במדבר, ומשה רבנו כר'
נחמיה שבמדבר לא חלה ערבות כלל.
ולכן אומר הקב"ה (במדבר פרשת קרח
טז, כא) **הַבְּדִלְוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת
וְאֶכְלֶה אֹתָם כְּרֹעֵה.** ומשה רבנו אומר
**האיש אחד יחטא ועל כל העדה
תקצף?** והודה הקב"ה למשה, וכן
במעשה העגל הודה לו ואמר **מי אשר
חטא לי אמהנו מספרי.** וכביכול אומר
הקב"ה נצחוני בני. והלכה כר' נחמיה.
שלמעשה אין ערבות במדבר עד

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

אתה היית רוצה שישכחו הרעה שעשית
לזולתך ויגמלוך טובה.

ועל דרך הצח י"ל, שלכן קשר
אהבת ה'רע לנקימה ונטירה. לא-תקם
ולא-תטור את בני עמך. אל תקרי את
בני עמך אלא את בני עמך. כביכול
אומר הקב"ה, הוי זהיר בבני. לא-תקם
ולא-תטור את בני עמך. והוא פירוש
של ואַהבְתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ. אני ה'. כביכול
אומר לו הקב"ה שאם אתה עושה כן,
הרי גם אני עמך.

^^^

דרשת

זה כלל גדול בתורה

ואַהבְתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ אָנִי ה':
(יט, יח')

פירש רש"י ואַהבְתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ
אמר ר' עקיבא זה כלל גדול בתורה.
והוא מתורת כהנים יב. וממדרש רבה.
ולעומקו של מקרא יש לתן טעם
בפרושו של רש"י מדוע הזכיר את שמו
של ר' עקיבא.

לשלם לו טובה תחת טובה. ובנקימה
ונטירה ירצה לשלם לו רעה תחת
רעה.

ויודע תעלומות נפש כל חי, יצווה
את ברואיו להתנהג בנקימה ונטירה כמו
באהבת הרע. כשם שבאהבת ה'רע
ואהבת לרעך מכל מקום, גם אם לא
אוהבך, כמוך, כשם שאתה תרצה
שיאהבך מכל מקום. כן גם בנטירה לא
תקם ולא תטור מכל מקום. גם אם רעה
גמלוך.

ויש לומר כי מכאן למד יוסף
להתנהג באחוה עם אחיו, ולית מלתא
דלא רמיזא באורייתא. שכן נרמז
במלת לְרֵעֶךָ, גם מי שרעה
גמלוך. כפי ששלחו אחי יוסף ליוסף,
אנא שא נא פשע אחיך וחסטאתם כי
רעה גמלוך. ויבך יוסף בדברם אליו
ויאמר התחת אלקים אני. ופירש רבנו
בחיי שאמר זאת לא בשאלה אלא
בניחותא. כאומר הסירו דאגה מלבכם,
אני תחת אלקים תחת המרכבה.

וכאַמְרוּ, ואַהבְתָּ לְרֵעֶךָ, הִנֵּה רַע
ואוהב גם למי שְהָרַע לך. כמוך, שגם

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

האדם, ובוֹיקרא מדובר על **אהבת רעך**. בבראשית מוזכר שם **אלקים** שהוא **דין**, ובוֹיקרא מוזכר שם **יהוה** שהוא **רחמים**. ואם תשאל היכן רמוז שיש לאהוב את כלל האדם, יש לומר כפי שמביא רש"י בתחילת פרשת נח, **אלה תולדת נח**, ללמדך שעיקר **תולדותיהם** של צדיקים **מעשים טובים**. וכשם שבנח כתוב **תולדת**, ובבראשית כתוב זה ספר **תולדת** אדם, הרי גם כאן מדובר על מעשים טובים לזולת. והיינו אהבת האדם.

והנה בבראשית מוטעם הדבר מדוע צריך לעשות מעשים טובים עם האדם כי נברא על ידי **אלקים ובדמות אלקים** עשה אותו. וכל מי שאינו עושה טוב עם זולתו כאילו אינו עושה טוב עם **אלקים**. והמעשים טובים שצריך לעשות עם כלל האדם, **הם לא מצד האדם**, אלא **מצד בוראו**. כביכול אומרים לילד להתנהג טוב עם אחיו **לפני אביו**, לעשות נחת רוח **לאביו**. ומפני אביו נגעו בו בהנהגת הבן. כי אין **לכלל האדם** דין ערבות, ולכן לא נאמר בהם **כמוך**. והוא יותר "אילוף" לעשות הטוב לזולת, ואין בו משום

ולעומקו של מקרא יש לומר כי בהיות דעת ר' עקיבא חולקת על דעת בן עזאי בעניין זה, הדגיש רש"י את דעתו של ר' עקיבא, שלדעתו היא העיקר.

ואשר על כן, יש להבין מחלוקתם של ר' עקיבא ובן עזאי בעניין **וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךְ**.

מובא במדרש רבה על הפסוק בבראשית: **זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם בְּיוֹם בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם בְּדִמּוּת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ (ה,א)**

זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם. מובא במדרש רבה, **בן עזאי** אומר **זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם**, **זֶה כָּלֵל גָּדוֹל בַּתּוֹרָה, רַבִּי עֲקִיבָא** אומר (ויקרא, יט, יח): **וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךְ זֶה כָּלֵל גָּדוֹל בַּתּוֹרָה**, שֶׁלֹּא תֹאמַר הוֹאִיל וְנִתְבָּצְרְתִּי יִתְבָּצֵה חֲבֵרִי עִמִּי, הוֹאִיל וְנִתְקַלְלֹתִי יִתְקַלֵּל חֲבֵרִי עִמִּי.

וכדי להבין המחלוקת ביניהם יש להתבונן במה שונים הפסוקים זה מזה. בבראשית מדובר על אהבת **כלל**

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

עקיבא עם תלמידיו, ולמגינת הצער עשרים וארבעה אלף לא השכילו לדרכו, ועל אלה אני בוכיה ל"ג יום, עד שנתקיימו בבחיר תלמידיו ר' שמעון בר יוחאי שהאיר בתורתו ביום הל"ג בעומר, לקיים ג"ל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

ועוד אפשר להאיר בזה לעומקו של דברים, שכן עזאי אינו חולק על ר' עקיבא אלא כשופך אור על דברי ר' עקיבא. שמתוך דברי בן עזאי מתבררים דברי ר' עקיבא ביתר בהירות, בבחינת שופר מאריך וחצוצרות מקצרות. והפסוק זה ספר תולדת אדם, ילמד על ואהבת לרעך כמוך, בבחינת אשר בחר בנו מכל העמים.

וכעין זה מובא בשל"ה הק' בפרק תולדות אדם: ותכלית הבריאה היתה מאתו ברוך הוא בנדבה בטובו הגדול להטיב לזולתו וגו' וכמו שכתב רש"י ריש פרשת וארא, ויאמר אליו **אני ה' נאמן לשלם שכר למתהלכים לפני באמת**, וגו' ובלשון זה מצינו שהוא נדרש בכמה מקומות, **אני ה' נאמן ליפרע כשהוא אמור אצל**

עבודה על המידות ובעיקר של התבטלות והכנעה.

ואילו בויקרא, בפרשת קדושים, מוטעם הדבר מדוע צריך להתנהג באהבה לזולתך **בדרך אחרת**, מצד מה שהוא **רעך במצוות**. כלומר **מדין ערבות**. וכל מי שאינו עושה טוב עם זולתו **כאילו מרע לעצמו**. ולכן נאמר בו **כמוך**. והוא עניין העבודה על המידות והתבטלות והכנעה. וזה שנאמר במדרש, **שְׁלֹא תֹאמַר הוֹאִיל וְנִתְבָּרְתִּי יִתְבָּרָה חֲבֵרִי עִמִּי, הוֹאִיל וְנִתְקַלְלִי יִתְקַלֵּל חֲבֵרִי עִמִּי. אֵלֹא אֶפִּילוּ נִתְבָּרְתִּי לֹא יִתְבָּרָה חֲבֵרִי עִמִּי. אֶפִּילוּ נִתְקַלְלִי, לֹא יִתְקַלֵּל חֲבֵרִי עִמִּי.**

ולכן הדגיש ר' עקיבא, ואהבת לרעך כמוך, **זֶה כָּלֵל גָּדוֹל** בתורה. כלומר **זֶה כָּלֵל יוֹתֵר גָּדוֹל** ממה שהבאת אתה, בן עזאי. **שהתורה תלמדנו לְשַׁבֵּר אֶת הַמִּידוֹת וּלְהַכְנִיעַ עַצְמָנוּ לֹא רַק בְּפָנֵי אֱלֹקִים, אֲלֵא גַם בְּפָנֵי אָדָם**. ולכן יש עדיפות לכלל הגדול הזה של ר' עקיבא, **ואהבת לרעך כמוך**. וזו היתה דרכו של ר'

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

ובעוד שעבודת "זה ספר" היא עבודה **מיראה**, הנה "ואהבת לרעך" היא עבודה **מאהבה**. ועל כך מעיר אוה"ח הק' וכבר נתבארו הדברים במקומות אחרים (סוטה לא) כי **העושה מיראה** שכרו לאלף דור **והעושה מאהבה** שכרו כפול לאלפים. ועוד ממשיך האוה"ח הק'.

והנה מן הנמנע שישגי המשיג בחינת האהבה עד **שתקדים לו** בחינת היראה בסוד (תהלים קיח) זה השער לה', ואשר על כן אמר הכתוב כנגד בחינת היראה את משפטי וגו' אני ה' **אלהיכם**, דקדק להזכיר בחינת הדין שהוא רמוז בשם אלהים להעריך במי הכתוב מדבר, ואחר כך צוה לגדר ב' לעשות **מאהבה**, ולזה אמר אני ה' ולא הזכיר שם אלהות לומר **שתהיה השמירה לצד אהבת הטוב והחפץ והרצון פעל בו לעשות מאמר קונו החביב מאהבתו אותו. עכ"ד.**

ומכל הנ"ל יובן על נכון הקדמת זה ספר תולדת אדם לואהבת לרעך כמוך. **שזה מיראה וזה מאהבה.**

עונש, כגון וחללת את שם ה' אלקיך אני ה', **וכשהוא אומר אצל קיום מצוה כגון ושמרתם מצותי ועשיתם אותם אני ה' נאמן לשלם שכר טוב.** ועוד מובא בשל"ה הק':

והנה לפום ריהטא יש להקשות, הלא מפורסם שם הוי"ה מדת הרחמים ושם אלקים מדת הדין, ואיך אומר שם אני יהו"ה נאמן לשלם שכר ולפרוע. אלא הענין כמו שפירשתי, **שהעונש בשביל השכר**, כי הרע הוא סבה לטוב, וזהו ענין כי יהו"ה הוא האלקים. עד כאן דברי השל"ה הק'.

ולפי הנ"ל יובן על נכון החילוק בין שני הפסוקים, בין "זה ספר" ובין "ואהבת לרעך". שבוה ספר מוזכר שם אלקים. **זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אֱלֹהִים בְּיוֹם בָּרָא אֱלֹהִים אֱלֹהִים בְּדִמּוּת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ.** והיינו נאמן להיפרע ממי **שמבזה את המלך ואינו עושה טוב** לזולתו. ובואהבת לרעך מוזכר שם הוי"ה, **וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כָּמוֹךָ** אני ה'. והוא של רחמים והיינו **אני ה'** נאמן לשלם שכר. שנאמן הוא בעל מלאכתך ליתן לך שכר מושלם על עבודתך על מידותיך, ולהיות נכנע בפני זולתך.

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

את-חקתי תשמרוּ בְּהִמָּתְךָ לֹא-
תִרְבִּיעַ כְּלָאִים שְׂדֵךְ לֹא-תִזְרַע
כְּלָאִים וּבְגָד כְּלָאִים שְׁעִטָּז לֹא
יַעֲלֶה עָלֶיךָ (יט, יט)

אונקלוס תרגם כלאים עירובין.
ורצה לומר שני מינים המעורבים זה
בזה.

ואשר על כן תרמוז פרשה זו לענין
הערבות שישראל ערבין זה לזה. לכן
בבהמה וצומח אמר בהמתך לא תרביע
כלאים, שדך לא תזרע כלאים, שאין
ערבות בבהמות וצמחים אלא באדם
מישראל.

ורמז בזה לישראל הערבין זה לזה,
שבזכות מצוה זו של כלאים ושעטנז לא
יעלה עליהם בוגד ואויב, וישמע ה' קול
שועתם ויהיו נזכרים לפניו תמיד.

וכן ידרש ברמיזא: בגד מלשון
בוגדים, זה שאמר וּבְגָד [כְּלָאִים]
שְׁעִטָּז] לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ, ובוגדים
ואויבים לא יעלו עליך. ובג"ד הן
ראשי תיבות בגין דא. בגין כלאים
שמתרגמינן עירובין. שבני ישראל
מעורבין וערבין זה בזה. וכן בגין
שעטנז'ז. שפירשוהו חכמינו ש'וע'

ולסיכום הנ"ל, אע"פ שנראים
דבריהם כבמחלוקת, אפשר לומר
לעומקו של מקרא, שלא חלקו בן
עזאי ור' עקיבא מה הוא הכלל הגדול,
אלא כל אחד מהם יאיר פינת יקרת
בדרך עבודת ה'.

שבן עזאי יאמר שעבודה מיראה
היא כלל גדול בתורה, ולעולם יהא
אדם ירא שמים בסתר ובגלוי.

ובא ר' עקיבא והוסיף על דבריו,
שיש כלל גדול ממנו וזה לעלות
מדרגת היראה לדרגת האהבה. ולא
להישאר בדרגת ירא אלקים, אלא
להיות מוסיף והולך באהבת ה'. ואהבתו
לזולתו תוכיח אהבתו לבוראו. לכן
נאמר בו' החיבור, ואהבת לרעך
כמוך, אני ה'. כמוסיף על הראשונות.

ולעומקו של מקרא נאמר כי לדבר זה
נתכוון רש"י בהזכירו את ר' עקיבא
בפירושו לפסוק וְאַהֲבַת לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ,
שעל ידי מידת האהבה לאדם תתגלה
מידת האהבה לבוראם.

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

ונו"ז, בראשי תיבות נעשים ונזכרים
לפני עם מעשיהם הטובים.
ובגין דא שום בוגד לא יעלה עליך.

וזה כוונתו באומר: **וּבָגַד בְּלֹאִים**
נִשְׁעָטְנוּ לֹא נַעֲלָה עָלֶיךָ. שהערבות
והתפילה והמעשים הטובים הם
מעלתכם והם בגדי הישועה שאין
לאף אומה ולשון מעלה זו כמעלתכם.

וְאֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ
מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן-הַגֵּר | הַגֵּר
בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתֵּן מִזְרְעוֹ לְמַלְךְ
מֹת יוֹמָת עִם הָאָרֶץ יִרְגְּמֻהוּ בְּאֶבֶן
(כ, ב')

הסמיך עריות לנתינת זרעו למולך
לומר לך שכל השוכב עם העריות
כאילו נתן זרעו למולך. **עם הארץ**
ירגמהו באבן. מדה כנגד מדה. הוא
גרם לו ולבנו עבודת המולך, עם הארץ
ירגמהו באבן. שאבן היא נוטריקון **אב**
בן. לכן לא תהיה לו תקומה לא לאב
ולא לבן בלא תשובה.

טו"ו ונו"ז [יבמות ה:]: **ופירש רש"י**
שם: מן התורה אינו חייב עד שיהי'
הצמר והפשתן מתוקן יחד היטב
במסרק: **שוע**. לשון חלק שמתרגמינן
שעיע (בראשית כז) [טווי כמשמעו]
נוז. ארוג. **כלומר** שיהיו חוטי הכלאים
של הצמר והפשתים **חלקים וטווים**
יחד וארוגים בבגד.

ולעומקו של מקרא ועל דרך הרמז
יהיו נבחנים עם ישראל כהנים לויים
ישראלים, **בג' דברים**: שהם **כלאים**
ושהם **שו"ע טו"ו ונו"ז**.
שהם **כלאים הנקראים** עירובין,
שמעורבין זה בזה.

שוע משוועי"ם אל ה' שהוא לשון
תפילה וזעקה ככתוב [שמות ב, כג']
וַתַּעַל שְׁוַעְתָּם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֶבֶדָה
וגו'

טו"ו לשון **צלי** [שמות יב, ח'] **צלי-**
אש מתרגם אונקלוס **טוי-נור**, וצלי
הוא גם לשון תפילה, בארמית
צלותא, ויהיה כוונתו באומר **טווי**
שצלותם ובעותם היא תפילתם עולה
לפני,

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

וכן מובא בזוה"ק [שמות דף יא עמ' א'] **וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים**. בר נש דמקדש גרמיה מלרע קדשא בריף הוא מקדש ליה דלעילא כמה דרעותא דלהון הנה בדבקותא דשכינתא הכי אתדבקא שכינתא בההוא עובדא ממש דעבדו.

ותרגומו: שְׁהֶאֱדָם הַמְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ מִלְמֻטָּה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַדֵּשׁ אוֹתוֹ מִלְמַעְלָה. כְּמוֹ שְׁכֻנָּתָם הֵיחָד בְּדִבְקוֹת הַשְּׂכִינָה, כֵּן הִתְדַבְּקָה הַשְּׂכִינָה בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה מִמֶּשׁ שְׁעָשׂוֹ.

ועוד שם: אָמַר רַבִּי יִצְחָק וְכַאֲיֵן אֵינּוֹן צְדִיקָיָא דְרֵעוּתָא דְלֵהוֹן בְּדִבְקוּתָא דְקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא תְדִיר וְכִמָּה דְאֵינּוֹן מִתְדַבְּקִין בֵּיהּ תְדִיר הֵכִי נָמִי אֵיהֵו אִתְדַבֵּק בְּהוּ וְלֹא שְׂבִיק לֹון לְעַלְמִין וְתֵרְגוּמוֹ:

אָמַר רַבִּי יִצְחָק: אֲשֶׁרִיָּהֶם הַצְדִּיקִים, שְׂרָצוֹנָם הוּא בְּדִבְקוֹת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תָמִיד, וְכִמּוֹ שְׁהֶם דְּבָקִים בּוֹ תָמִיד, כֵּן הוּא דְּבִיק בָּהֶם, וְאֵינּוּ עוֹזְבִים אוֹתָם לְעוֹלָם.

וכן אמרו חכמים [יומא לט.] תנו רבנן **וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים** אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה מלמטה מקדשין אותו מלמעלה עולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא.

וירמזון אליו מליא גם לדרך התיקון: שיתן מזרעו למלך, למלך מלכי המלכים הקב"ה, לגדל את בנו לתורה ולמצוות, עד אשר ימות באהלה של תורה ויצא מגדר עם הארץ, ויגמור הגמרא כולה עד אשר והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם.

~~~~~

וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם (כ, ז')

יש לעיין מה מתחדש בפסוק זה על פני הפסוק שפותח את הפרשה קדושים תהיו כי קדוש אני. אלא שבשימת לב, מקדים כאן הכתוב ואומר **וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם**, ואז **וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים**. וכפי שמבואר בתחילת הפרשה לעומקו של מקרא, שקדושת בני ישראל נאצלת מקדושת הקב"ה, כאשר הם מתקדשים ומתעלים בקדושה על ידי מעשיהם הטובים. ולכן מקדים הכתוב **וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם**, ובזה אתם משפיעים עליכם קדושה מהמאציל הקדוש ברוך הוא, וזה אומר **וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים**.

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

המלה **מִי"ם**. ונרמזת ב **ם** סופית של
וְהִתְקַדְּשָׁתֶם. כנגד **מים ראשונים**.

וְהִיִּיתֶם קְדָשִׁים, קְדָשִׁים חסר וא"ו,
שגם זה תלוי במעשי האדם, כי הא בהא
תליא. שאם וְהִתְקַדְּשָׁתֶם, ממילא
וְהִיִּיתֶם קְדָשִׁים. וקדושה זו שהיא
לאחר כל פעולה היא כנגד מ' אחרונה
של המלה **מִי"ם**. ונרמזת ב- **ם** סופית
שבמלה קְדָשִׁים. כנגד **מים אחרונים**.

ובין וְהִתְקַדְּשָׁתֶם ובין קְדָשִׁים נאמר
וְהִיִּיתֶם בתווך. וְהִתְקַדְּשָׁתֶם וְהִיִּיתֶם
קְדָשִׁים. והמלה וְהִיִּיתֶם היא כנגד
היו"ד של המלה **מִים**. ונרמזת בשתי
האותיות האמצעיות של המלה
וְהִיִּיתֶם.
וכך יהיה שיעור הכתוב:

וְהִתְקַדְּשָׁתֶם וְהִיִּיתֶם קְדָשִׁים.

ובהיות האות י' של מים מורכבת
משתי אותיות ה' ה' יוצא איפוא, שבכל
פעולה שאדם מקדש את עצמו לפניה

ומובא במסכת ברכות [נג:]
וְהִתְקַדְּשָׁתֶם אלו מים ראשונים
וְהִיִּיתֶם קְדָשִׁים אלו מים אחרונים
כי קדוש זה שמן אני יי' אלקיכם זו
ברכה.

ויש ליתן טעם לדרשת חז"ל זאת,
כיצד היא קשורה לפרשתנו.
ולעומקו של מקרא יש לומר
שחז"ל בדרשתם זו כווננו לעניני
הפרשה, המורה להיות מזומנים
לקדושה בכל פעולה ופעולה, לפניה
ולאחריה, כשם שְׁמִים ראשונים
ואחרונים מזמין את האדם לקדושה
בבואו להסב אצל שולחנו הטהור אשר
לפני ה'.

וכעין זה כתב הרמב"ן, אע"פ שאלו
מצות מדבריהם עיקר הכתוב בכיוצא
בזה יזהיר שנהיה נקיים וטהורים
ופרושים וגו'.

וכן ידויקו הדברים על דרך הצח:
וְהִתְקַדְּשָׁתֶם, כתיב חסר ללא יו"ד. כי
קדושה זו שהיא לפני כל פעולה,
תלויה במעשי האדם ואינה קדושה
עצמית. והיא כנגד מ' ראשונה של

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

וצא ולמד מרבי שמעון בר יוחאי
שהכיר ברבי יצחק כאמור בספר הזוהר
(שם):

ועוד י"ל כשם שיצירתו במים, במעי
אמו, כן הסתלקותו במים אם כל חייו
עסק בתורה שהיא משולה למים, הרי
קיים בזה:

וְהַתְּהַלֵּל הַמְּתַהַלֵּל הַשָּׂכֵל וְיָדוּעַ
[אותי], וכן יקיים בזה וְהַתְּקַדְּשָׁם
וְהַיִּיתָם קְדָשִׁים כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם.

~~~~~

וְאִישׁ אֲשֶׁר יִנָּאֵף אֶת-אִשְׁתּוֹ אִישׁ
אֲשֶׁר יִנָּאֵף אֶת-אִשְׁתּוֹ רַעְהוּ מוֹת-
יוֹמָת הַנָּאֵף וְהַנָּאֶפֶת:
(כ, י')

יש להבין סמיכות הקדושה והערייות.
וי"ל שגם פרישה מעריות
צריכה זימון למצוה. ולפרוש לשם
שמים. ולמדך הכתוב שסוף מעשה
במחשבה תחילה. שעל ידי מחשבה של
זימון למצוה, אתה מתעלה במצוה
עצמה. ולכן, וְהַתְּקַדְּשָׁם, זמנו
עצמכם, ואז בפעולתכם והייתם
קדושים.

ולאחריה, נקרא עליו שם השם
י'ה'ה'ו'. כיצד:

י' של וְהַתְּקַדְּשָׁם
ה' כנגד י' של וְהַיִּיתָם
ה' כנגד י' של וְהַיִּיתָם
ו' של קְדָשִׁים

והוא השם הק' י'ה'ה'ו' השולט בחדש
אייר היוצא מר"ת של הפסוק וְהַתְּהַלֵּל
הַמְּתַהַלֵּל הַשָּׂכֵל וְיָדוּעַ (ירמיה ט כג).

ועוד תרמוז המלה מ'ים על חייו של
האדם. מ ראשונה כנגד מ' יום
ראשונים של יצירתו, והם כנגד מים
ראשונים. מ"ם אחרונה כנגד מ' יום
אחרונים לחייו בהם יתקן את ימי
יצירתו, והם כנגד מים אחרונים.

והיו"ד בתווך כנגד שם ה' הנקרא עליו
כל ימיו.

וכפי שפירש אוה"ח הק' [דברים לא
פס' א'] וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל וְזֶה לְשׁוֹנוֹ:
ונראה לפרש על פי דבריהם ז"ל
(זוה"ק ח"א ריח.) שאמרו כי ארבעים
יום קודם הפטירה נשמת האדם
הולכת ממנו, כאמרו (שה"ש ד ו)
ונסו הצללים, ומִבְּקָרָתָּ מְקוֹם חַיִּיתָהּ
במקום עליון, והצדיקים יכירו בדבר,

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

מֹות-יוֹמַת הַנּוֹאֵף וְהַנּוֹאֶפֶת

בהתבונן יש לשאול מה הוא שכתוב מות יומת הנואף והנואפת ולא אמר יומתו. שהרי גם היא באותה עבירה. ויש לומר שהיה בידו להצילו וגם להצילה אם היה פורש מהעבירה. ומאחר ולא פרש, נקרא עונשם על שמו. ועוד, שהיה בידו לחוש לכבוד המקום, ולא להעלות חרון אף של מקום. ועל כן קראו בשם נואף, שהוא נוטריקון חרוּנָאף. צירוף של סוף תיבה של חרון ותיבת אף. שמעלה חרון אף של מקום.

ובתרגום אונקלוס מתורגם הנואף והנואפת גִּיפָא וְגִיפָתָא. ועל דרך הצח נקראו כך על שם שאין להם אלא גופות וכמעשה הבהמות. ובתרגום ירושלמי מתורגם הנואף והנואפת גיורא וגיורתא. והוא גם לשון גירות. ושם יש לומר על שם שקשים גרים לישראל כספחת, לאחד הפירושים לפיהם הגרים המקולקלים במעשיהם מקלקלים אף את ישראל הלומדים מהם. או על שם שגוררים הם זה את זה לעבירה. וכן תרגם שם יונתן כי ינאף די יגור. וכן אמר רב אשי

במסכת מגילה, האי מאן דסנאי שומעניה שרי ליה לבזוייה בגימ"ל ושי"ן ופירש"י שיוצאות עליו שמועות רעות ושנואות שהוא נואף, מותר לבזותו בג' ושי"ן. ומותר לבזות גם את אמו שילדתו. ומהו ג' ושי"ן, פירש רש"י בר גירתא שמה סרייה. [בן הנואפת שמה מקולקל]. ופירוש הגאונים גִּיפָא שְׁטָא. מלשון שטות.

ועל דרך הסוד, בשימת לב, אין בכל ע"ב השמות הקדושים היוצאים מן הפסוקים ויסע ויבא ויט שבקריעת ים-סוף, פרשת בשלח פרק י"ד פסוקים יט-כא, אין בהם אות ג. משום שביציאת מצרים התנערו מן התועבות והעריות כנ"ל. ולא יוזכר אות ג' בשמות המלאכים הקדושים היוצאים מן הפסוקים הנ"ל. ולעומת זאת, בשם מ"ב הקדוש אב"ג ית"ץ קר"ע שט"ן נג"ד יכ"ש בט"ר צת"ג חק"ב טנ"ע יג"ל פז"ק שק"ו צי"ת מוזכר האות ג' ארבע פעמים, כנגד ארבע עולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשייה], כי שם קדוש זה יוצא מהאותיות הראשונות של התורה, בבריאת העולם מבראשית עד ה' של וב[הו]כזה:

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת-אִשָּׁה וְאֶת-
אִמָּהּ זָמָה הוּא בְּאֵשׁ יִשְׂרָפוּ אֹתוֹ
וְאֶתֶּלֶן וְלֹא-תִהְיֶה זָמָה בְּתוֹכְכֶם
(כ, יד')

ויש לעיין, מדוע נקט הכתוב אֹתוֹ
וְאֶתֶּלֶן. אֹתוֹ וְאֶתֶּלֶן היה צריך לומר.
ומאי וְאֶתֶּלֶן. אלא רמז הכתוב באומרו
וְאֶתֶּלֶן, שאע"פ שהקפיד ביותר על
הנואף שהיה לו לברוח מן העבירה,
שנאמר מות יומת הנואף והנואפת
כנ"ל, רמז הכתוב שגם את הנואפות
שאמרו הן, ישרפו באש. וזה וְאֶתֶּלֶן.
וְאֶתֶּלֶן שאמרו הן.

ומזה כנגד מזה, שלא התגברו על
אש העבירה תתגבר עליהם אש
השריפה. וכמעשה ברב עמרם חסידא
בקידושין (פא). שְׁהִשְׁבִּיעַ את יצר הרע
של העריות לצאת ממנו ונפק מיניה כי
עמודא דנורא אמר ליה חזי דאת נורא
ואנא בישראל ואנא עדיפנא מינך. ועוד
שם שאמר לרבנן עדיף שתביישו בי
בעולם הזה ולא תתביישו בי לעולם
הבא. ושם יש לומר שלכן נקרא רב
עמרם חסידא, שבמקום חיסודא
שפירושו חֲרָפָה, עשה חֲסִיד עם נשמתו
בהתגברו על יצרו.

^^^

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם
וְאֶת הָאָרֶץ וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֵהוֹ וְכֹה
מ"ב אותיות בחילוף אותיות בדרך
הנסתר הוא השם הק' הנ"ל, עליו יסד
ר' נחוניא בן הקנה את הפיוט בראשי
תיבות אֵנָּה בִּכְחַד גְּדוּלַת יְמִינָךְ תִּתִּיר
צְרוּרָה וכו'.

=ובהיות העולם נברא עם יצר הרע,
כפי שאמר הקב"ה: בראתי יצר הרע
ובראתי לו תורה תבלין ואם אתם
עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו,
לכן שם מ"ב הק' שהוא כנגד בריאת
העולם, יש בו האות ג' המורה על יצר
הרע, ומופיעה בו ארבע פעמים תיקון
לארבע עולמות אבי"ע כנ"ל.

ובזה יובן מדוע בכתובת המזוזה יש
רק ג' אחת והיא במלה דגנך. שכל
עניין המזוזה וקריאת שמע להתגבר על
יצר הרע המופיע בגשמיות של דגנך,
באשר על ידי הדגן מתגבר כח הדעת,
המבדיל בין האדם ובין הבהמה להיות
מתגבר וכובש את יצרו.
ובכך תשמרהו המזוזה וק"ש אשר בה
בכל אורחות חיו.

^^^

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

ואחותו עם העולם וזכות נח איש צדיק וכו' עמדו להם להעמיד את נשם, ממנו יצא אברהם עמוד החסד.

^^^^

ולא תלכו בַּחֲקֵת הַגֹּי אֲשֶׁר-אֲנִי
מְשַׁלַּח מִפְּנֵיכֶם בִּי אֶת-כָּל-אֱלֹהֵי
עֲשׂוֹ וְאֶחָד בָּם: (כ, כג')

לפשוטו של מקרא פירש רש"י
וְאֶחָד לשון מיאוס כמו קצתי בחיי.
כאדם שהוא קץ במזונו.

ויש לעיין מה רש"י רצה לומר לנו
בפירושו באומרו כמו קצתי בחיי.

ולעומקו של מקרא יש לומר,
שדברים אלו אמרה רבקה
ליצחק על נשות עֲשׂו שהיו מקטרות
לעבודה זרה. והיה מאוס בעיניה, אם
יקח יעקב מבנות כנען כאלה. והם אותן
הכנעניות מאז עֲשׂו ועד עתה שאומר
הקב"ה אֲשֶׁר-אֲנִי מְשַׁלַּח מִפְּנֵיכֶם.
והקב"ה מְשַׁלַּח אותן מכח המיאוס
שמאסה בהם רבקה. והרי אמירה של
צדקת כרבקה, הועילה לכל הדורות
לשלח אותן מן הארץ הקדושה. וכן,

וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִקַּח אֶת-אָחֳתוֹ בֵּת-
אָבִיו אוֹ בֵּת-אִמּוֹ וְרָאָה אֶת-עֲרֻנָּתָהּ
וְהָיָה-תְּרָאָה אֶת-עֲרֻנָּתוֹ חֶסֶד הוּא
וְנִכְרְתוֹ לְעֵינֵי בְנֵי עַמּוֹ עֲרֻנֹת אָחֳתוֹ
גִּלְתָּ עֹנֵנוּ יִשְׂאָ: (כ. יז')

פירש"י חסד הוא, לשון ארמי
חרפה, חיסודא. ומדרשו, אם תאמר
קין נשא אחותו, חסד עשה המקום
לבנות עולמו ממנו, שנאמר עולם חסד
יבנה.

ובשימת לב, הכתוב קראו חסד, אך
המעין יראה כי כל דורותיו של קין לא
עלו בחשבון בנין העולם, אלא משת
ואילך, וכאילו נכרתו ואינם. פרט
ל"אחות תוכל קין נַעֲמָה" וכפי שהביא
רש"י בפירושו [מבראשית רבה] היא
אשתו של נח.

ולפי זה יש לומר כי חסד עשה המקום
עם קין שיצאה מדורותיו אחות תוכל
קין נַעֲמָה, שנע עמה ככתוב נע ונד
יהיה בארץ, ויצאו ממנה שלשה בנים
שם חם ויפת, שעליהם נאמר יפת
אלקים ליפת וישכון באהלי שם ויהי
כנען עבד למו. וזכות החסד שעשו קין

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

ועי' עוד שם בבעל הטורים שבא דוד המלך ותקן את האות ק' והעמידה על ק' גדולה שאע"פ שיחרב ישוב ויבנה המקדש ולא יחרב עוד, שנאמר גם צפור מצאה בית ודרור קן לה. קן ק' גדולה, שיחזור הבית לתפארתו.

ויש לומר עוד, שנרמז בק' הגדולה ק' של יעקב איש תם יושב אהלים, שיבנה הבית בזכות שישמרו בניו של יעקב תורת האבות, בב"א.

~~~~~

והייתם לי קדושים כי קדוש אני
ה' ואבדל אתכם מן-העמים
להיות לי: (כ,כו')

והייתם לי קדושים כי קדוש אני
ה'. כאן רמז הכתוב כנ"ל, שקדושת בניו היא מעצמותו ית', ואמנם תלויה במעשיהם אך מי ילוד אשה יוכל להתקדש בקדושת הקדוש אם לא הקדוש קדושם.

ולעומקו של מקרא יש לומר שכביכול הקב"ה אומר למקודשיו,

מכח מיאוסה של רבקה שאמרה קצתי בחיי, שילח ה' גם את עשו מפני יעקב אחיו אל ארץ אדום. וזה שאמר דוד המלך, בתהלים (קכט פס' ד') ה' צדיק קצין עבות רשעים. זה שכתוב ואקוץ במ. גם לשון מיאוס וגם לשון קיצוץ. שעל ידי כך שמואס הקב"ה ברשעים כעשו, ממילא הם מתקצצים.

ועל דרך הצת, זה שנאמר בפסוק פי את-כל-אלה עשו. אל תקרי עשו אלא עשו. פי את-כל-אלה עשו כעשו ואקוץ בהם כפי שקצתי בעשו, וכפי שקצה רבקה בו ובנשותיו.

ועל דרך הרמז, במסורה האות ק' של קצתי בחיי, קטנה. והביא בעל הטורים שרמזה לבית המקדש שגובהו ק' אמה שיחרב. ובשימת לב, באומרה קצתי בחיי, רמזה רבקה לג' עבירות חמורות שבעטיין נחרב הבית, ע"ז, ג"ע, וש"ד שכולם נמצאו בעשו, ולכולם התכוונה באומרה קצתי.

וזה שהוסיף רש"י בפירושו, פי את-כל-אלה עשו ואקוץ בהם, כמו קצתי בחיי.

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

וְאֶבְדַּל אֶתְכֶם, ואבדל כתיב. חסר יו"ד. על דרך הרמז, ירמוז הכתוב לאמרם ז"ל [ברכות ז.]. שבקש משה שלא תשרה שכינה על עובדי כוכבים "ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה". (שמות לג). לכן כתיב חסר יו"ד, שכביכול החסיר שכינתו מעל הגויים כפי שבקש משה רבנו נאמן ביתו.

~~~~~

וְהַבְדַּלְתֶּם בֵּין-הַבְּהֵמָה הַטְּהֵרָה לַטְּמֵאָה וּבֵין-הָעוֹף הַטָּמֵא לַטְּהֵר וְלֹא-תִשְׁקְצוּ אֶת-נַפְשׁוֹתֵיכֶם בַּבְּהֵמָה וּבָעוֹף וּבְכָל אֲשֶׁר תִּרְמָשׁ הָאָדָמָה אֲשֶׁר-הִבְדַּלְתִּי לָכֶם לַטְּמֵא (כ, כה').

בשימת לב, פתח פרשת קדושים בפרישה מעריות, וסיים במאכלות אסורות. ולכאורה אינו מובן, שהיה מתאים יותר הסיום במאכלות אסורות לפרשת שמיני.

ויש לומר, על דרך **סמיכות פרשיות**, מה שסיים פרשת קדושים במאכלות אסורות הוא אכן **המשך לפרשת שמיני**, כחוזר על הראשונות. **כיצד: לפי** שתורת חיה ועוף בסוף

קדוש אני **כי** והייתם לי קדושים. בראות העמים קדושתכם, מתגדל ומתקדש כבודי על ידכם.

ונרמז על דרך הצח במה שאמר **וְאֶבְדַּל אֶתְכֶם**. אל תקרי וְאֶבְדַּל אֶתְכֶם אלא **וְאֶבְדַּל אֶתְכֶם**. בהיותכם נבדלים לי לשמי, בכך **אֶבְדַּל אֶתְכֶם** לעיני כל העמים, להיות אתכם.

ועוד יש לומר, על דרך **הצח**, **וְאֶבְדַּל** נראה לכאורה כחסר יו"ד, אך בשימת לב ייראה לעין כל כי **אבד"ל** בגימטרי' קטנה היא עצמה **עשר** כמנין יו"ד.

וכאומרו, במה **שֶׁאֶבְדַּל** בזה **אֶבְדַּל**. לקיים את מאמרו של ר' יוחנן, (מגילה לא.) כל מקום שם אתה מוצא את גדולתו של הקב"ה, שם אתה מוצא את ענוותנותו.

ולעומקו של מקרא מתברר עוד, כנ"ל, שכל מקום שם אתה מוצא את **ענוותנותו** של הקב"ה באמרו **וְאֶבְדַּל אֶתְכֶם** שם אתה מוצא את **גדולתו**, כאומרו **אֶבְדַּל אֶתְכֶם**.

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

הסבר לפסוק הקודם. שאם הוא פורש מעבירות הרי הוא כמקבל עליו עול מלכות שמים. ואם לאו הרי הוא לוקה.

וזאת המשמעות של והייתם לי קדושים, כי בזה הם נבדלים להיות לו. ומה שנקט אוב או ידעוני, שזו מצוה שכל המצוות האחרות תלויות בה, שעבודה זרה היא אם לכל העבירות, וקבלת עו"מ שמים היא אם לכל המצוות והקדושות.

ועל דרך הדרש והתיקון ניתן לקרוא פסוק זה **לשובה**. באשר אמר וְאִישׁ אֶל אֱשֶׁה כִּי-יִהְיֶה בָּהֶם אֹב אוֹ יִדְעָנִי. שאין תלמוד לומר **כִּי-יִהְיֶה בָּהֶם**, אלא כי **יעשו** או **יעבדו** עבודת אוב או ידעוני שהם סוגים של ע"ז, מבעי ליה למימר, ומה תלמוד לומר **כִּי-יִהְיֶה בָּהֶם**. אלא **יִדְרֹשׁ** שעדיין לא עבדו, ויש בהם יצר לעבוד עבודת אוב או ידעוני. ובא הפסוק לומר **כיצד יתגברו על היצר שיש בהם. מִוֹת יוֹמָתוֹ** בלימוד התורה ובמצוות כנאמר **אדם כי ימות באהל**. ומה שאמר **בְּאֶבֶן יִתְכוּן לומר באבות ובנים** שהם משיבים לבם זה על זה ככתוב **והשיב לב אבות על בנים ולב בנים**

שמיני **קדמה** לתורת האדם בתזריע מצורע, **והמשיכה תורת האדם באחרי מות** סדר כפרתו, **ונמשכה תורת האדם** בהיותו פרוש מעריות בפרשת **קדושים**, וסיים פרשת קדושים במה שהתחיל בסוף שמיני, בגדר מאכלות אסורות, כחזור על הראשונות.

או כלך לדרך זו, על דרך המוסר, שהסמיך את ענין מאכלות אסורות **לענין גדר ערוה**, לידע להודיע ולהיודע כי שרש אחד לקדושת האדם והוא **ריסון תאוותיו**.

~~~~~

וְאִישׁ אֶל-אֱשֶׁה כִּי-יִהְיֶה בָּהֶם אֹב אוֹ יִדְעָנִי מִוֹת יוֹמָתוֹ בְּאֶבֶן יִתְגַּמֵּל אֹתָם דְּמִיתָם בָּם: (כ, כז').

פסוק זה הוא סוף הפרשה. ולכאורה היה ראוי לסיים בפסוק שלפניו, שהוא פסוק של תנחומין, ולא בפסוק זה שהוא לכאורה פסוק של פורענות. אלא י"ל שאין לראות פסוק זה בפני עצמו, אלא **כדוגמא לפסוק שלפניו** והייתם לי קדושים כי קדוש אני. ובכך הוא אינו של פורענות. אלא

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

וכאשר הם מחוברים, המנהג הרווח הוא להפטר האשכנזים לקרוא בעמוס ט' הלא כבני כשניים אתם לי בני ישראל, כהפטר אחרי מות, ולהפטר הספרדים המנהג לקרוא ב יחזקאל כ, ב': כהפטר קדושים: ויהי דבר יהנה אלי לאמר: הלארש אתי אתם באים סי אני אם אדרש לכם נאם אדני יהנה: {ד} התשפט אתם התשפט בן אדם את תועבת אבותם הודיעם:

שייכותן של ההפטרות לפרשה
נראה בעליל בפסוקי התוכחות בכלל וחטאי גילוי עריות בפרט מחד, ומאידך בפסוקי תקוה ואחרית ותקומה.

וכגון כנגד מה שאמר בפרשת קדושים [ויקרא כ, כב] וְלֹא-תִקְיָא אֶתְכֶם הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לְשִׁבְתָּ בָּהּ, אמר הנביא [יחזקאל כב טז] וְנִחַלְתָּ בָּהּ לְעֵינֵי גוֹיִם וְיָדַעְתָּ כִּי אֲנִי יְהוָה. ופירש המלבי"ם מלשון נחלה.

ומאחר ועניין אחד להם, יש לעיין אם כן מה ההבדל ביניהם שנחלקו לשתי הפטרות.

על אבותם. וכן כשאמר יְרַגְמוּ אֶתְכֶם דְּמִיָּהֶם בָּם כוונתו בזה שיחלקו כספם לצדקה ויחשב להם בכך כאילו רגמו באבן את כל מחשבות ע"ז שלהם. ובכך יתקיים בהם הפסוק וְהִיָּיתֶם לִי קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה'.

~~~~~

הפטרות

אחרי מות - קדושים

מנהגים רבים יש בענייני ההפטרות של אחרי מות קדושים הן כאשר הם נפרדים, והן כאשר הם מחוברים.

המנהג הרווח: בפרשת אחרי מות לקרוא למנהג האשכנזים בעמוס ט' הלא כבני כשניים אתם לי בני ישראל ולמנהג הספרדים ביחזקאל כ"ב הַתְּשַׁפֵּט הַתְּשַׁפֵּט.

ובפרשת קדושים, המנהג הרווח לקרוא למנהג האשכנזים ביחזקאל כ"ב הַתְּשַׁפֵּט הַתְּשַׁפֵּט, ולמנהג הספרדים ביחזקאל פרק כ' הַתְּשַׁפֵּט אֶתְכֶם הַתְּשַׁפֵּט.

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

ברוח הקדש, אבל לא בנבואה שהיתה רק לכלל.

ואשר על כן שואל הקב"ה את יחזקאל הנביא, התרצה לשפטם את היחידים? הַתְּשַׁפֵּט אֹתָם הַתְּשַׁפֵּט? אם כן לא על פי כללי הנבואה. כי אין נבואה ליחידים. אלא אם תרצה תשפוט אותם על פי השכל.

ואפשר, אומר המלבי"ם, שהיה יחזקאל שופט את העם. וכשהיה שופטם היה זה על פי דיני התורה והשכל, לא על פי רוח הקדש והנבואה. ולכן נאמר הַתְּשַׁפֵּט אֹתָם וחזר ואמר הַתְּשַׁפֵּט.

ואמר בדרך שאלה, הַתְּשַׁפֵּט, להזהירו, שאם בדרך השכל ישפטם לא תימצא תקומה לעוונות.

וכן יש להבין דברי הנביא גם בפרק כב' הַתְּשַׁפֵּט אֹתָם הַתְּשַׁפֵּט פעמיים.

וכפי שמסביר המלבי"ם: הַתְּשַׁפֵּט הַתְּשַׁפֵּט יש לפרש שהנביא היה שופט ומסתפק בעצמו אם ישפוט ויחקור אחר עונות ירושלים, א"ל ה' וכי תשפוט ותחקור אם תשפוט בשכלך את העיר?

ונראה לומר כי ההבדל בין ההפטרות נעוץ בתחילתן, במה שאמר בפרק כ' הַתְּשַׁפֵּט אֹתָם הַתְּשַׁפֵּט בְּן אָדָם אֶת תוֹעֵבַת אֲבוֹתָם הוֹדִיעָם. ובמה שאמר בתחילת פרק כב' הַתְּשַׁפֵּט אֹתָם הַתְּשַׁפֵּט עִיר הַדְּמָיִם.

והסבר העניין על פי המלבי"ם שהפטרות פרק כב' הַתְּשַׁפֵּט אֹתָם הַתְּשַׁפֵּט היא נבואה לכלל האומה, ואילו ההפטרה שבפרק כ' תחילתה היא כנגד היחידים החוטאים. לכן נאמר בה אֹתָם. הַתְּשַׁפֵּט אֹתָם הַתְּשַׁפֵּט.

וכאן הודיעו הקב"ה ליחזקאל הכהן כלל בנבואה

שאין נבואה ליחידים, אלא רק לכללות האומה או על ירושלים שהיא כנגד האומה כולה.

וכפי שמובא במלבי"ם כלל זה בנבואה, [שמואל ט' ט'] שאין הנביא מתנבא ליחידים. ומה שבקש שואל לדרוש את הנביא היכן למצוא את אתונותיו, הרי זה מצד היותו נקרא הרואה, ולא מצד היותו נביא. שליחידים היה נדרש בתור הרואה

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

ואם על ידי השכל ישפטו, לא תהיה תקומה ח"ו לעוונות, כפי שכך הדין נוטה. **ואשר על כן**, אף על פי שהתחיל לשפטם על ידי השכל, **הַתְּשַׁפֵּט אֹתָם הַתְּשַׁפֵּט**, כשראה כי על פי השכל לא יוכלו לעמוד, **הַמְּשִׁיךְ בַּדֶּרֶךְ נְבוּאָה**, **כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה לָהֶם תְּקוּמָה**, וכאומרו לַדַּעַת כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

וכן בפרק כב' אומר הנביא: **וְנִחַלְתָּ בָּךְ לְעֵינֵי גֹזִים וְיַדְעֶתָ כִּי אֲנִי יְהוָה**:

ומפרש המלבי"ם: **וְנִחַלְתָּ** מבניין נפעל, כמו **וְנִנְחַלְתָּ**, ואין בו דגש מפני הח': **בך**. פי' הענינים שהיו בך מְקַדָּם. ופירושו: **וְנִחַלְתָּ בָּךְ** שנחלתך מאבותיך היה שהיית עם קדוש וה' הוא נחלתך, שזה הנחלה תלוי בך בעצמך, **תְּשׁוּבִי אֶל הַנַּחֲלָה הַזֹּאת**, ומפרש מהו הנחלה וידעת כי אני ה', **שֶׁתְּשׁוּבִי לַדַּעַת אֶת ה' שֶׁהוּא נִחַלְתְּךָ מִיָּמִי קִדְּם**.

~~~~~

למנהג האשכנזים, כנ"ל קורין
בנביא עמוס פרק ט' פסוקים ז'-ט"ו
{ז} **הָלוֹא כִּבְנֵי בָשִׂיִּים אַתֶּם לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל**

אני אומר לך בדרך נבואה: הודע אותה וכו', **עַל פִּי הַנְּבוּאָה**.

והיוצא לפי דבריו, שפרק כ' **הַתְּשַׁפֵּט אֹתָם הַתְּשַׁפֵּט**, הפטרה זו **תַּחֲלִילָתָהּ** היא כנגד **בְּנֵי הָאָדָם הַחוּטָאִים**, ואינה אלא על פי השכל.

ואילו בהפטרת פרק כב' **הַתְּשַׁפֵּט הַתְּשַׁפֵּט** היא כנגד ירושלים בכללות והאומה בכללות. והיא **נְבוּאָה לְכָלֵל**.

לכן שואלו הקב"ה **לִיחְזָקָאֵל הַנְּבִיא הַתְּשַׁפֵּט הַתְּשַׁפֵּט**, **הַתְּשַׁפֵּט** את העיר על פי שכלך? **הַתְּשַׁפֵּט** את העם על פי שכלך?

דבר אל העם ועל העיר **בְּרוּחַ נְבוּאָה**, מה שְׁאֲשִׁים בפֶּיךָ, וללא שְׁכָל של בשר ודם.

והוינן בה, מה הסיבה שאת כלל האומה והעיר ומחוזותיה אין לשפוט **אַלֵּא בַּדֶּרֶךְ נְבוּאָה**. ויש לומר כי רק בדרך זו ניתן לנבא דברי תקוה ותקומה למרות מעשיהם. בבחינת וְחַנְּנִיתִי אֶת אֲשֶׁר אֶחָן וְרַחֲמִיתִי אֶת אֲשֶׁר אֶרְחַם [שמות לד, יט] וכפי שנדרש בגמ' [ברכות ז:]: אף על פי שאינו הגון.

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

הלוא כבני כְּשִׁיִּים אַתֶּם לִי

מפרש המלבי"ם: אחר שניבא פורעניות, סיים הנביא עמוס את ספרו בדברי תנחומין, [ושבח לעם ישראל]. ואומר אתם מיוחדים לי כבני כְּשִׁיִּים שהם מצויינים וניכרים תמיד ומיוחדים לאבותיהם ע"י שחרות עורם, שהגם שיגלו ויתערבו בין עמים אחרים, בל יתערבו עמהם. כן אתם הגם שתגלו ותתערבו בין העמים תמיד תהיו ניכרים כי אַתֶּם לִי.

[לא כן פלשתים וארם כשהעליתם מכפתור ומקיר הרי בגלותם התערבו עם העמים והתבטלו בתוכם ולא היו עוד פלשתים וארמים רק כפתורים ואנשי קיר] וממשיך הנביא לדבר מענייני הגאולה

{יא} ביום ההוא אקים את ספת דָּוִיד הנפֹלֶת וגִּדְרָתִי את פְּרָצִיָהּ וְהִרְסָתִי אֲקִים וּבְנִיתִיהָ כִּימִי עוֹלָם:
מפרש רש"י ביום ההוא. אחרי בא עליהם כל אלה יבא יום ההוא המוכן לגאולה ובו אקים סוכת דוד הנופלת, יהונתן תרגם מלכותא דבית דוד:

ועוד ידבר מענייני הגאולה העתידה:
{יג} הנה ימים באים נָאָם יְהוָה וְנִגַּשׁ חוֹרֵשׁ בִּקְצֵר וְדֶרֶךְ עֲנָבִים בְּמִלְשָׁךְ הַזֶּרַע

פסוקי ההפטרה:

בנביא עמוס פרק ט' פסוקים ז'-ט"ו

{ז} הֲלוֹא כְּבָנֵי כְּשִׁיִּים אַתֶּם לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נָאָם יְהוָה הֲלוֹא אֶת יִשְׂרָאֵל הִעֲלִיתִי מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּפְלִשְׁתִּיִּים מִמִּכְפָּתוֹר וְאַרְם מִקִּיר: {ח} הִנֵּה עֵינֵי אֲדֹנָי אֱלֹקִים בְּמִקְלָה הַחֹטֵאָה וְהַשְׁמַדְתִּי אֹתָהּ מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה אֲפֹס כִּי לֹא הִשְׁמִיד אֲשֶׁמִּיד אֶת בֵּית יַעֲקֹב נָאָם יְהוָה: {ט} כִּי הִנֵּה אֲנֹכִי מֵצֹנָה וְהִנֵּנִי עוֹתִי בְּכָל הַגּוֹיִם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּאִשֶּׁר יִנּוּעַ בִּכְבֹּדָהּ וְלֹא יִפּוֹל צִרּוֹר אֶרֶץ: {י} בְּחֶרֶב יָמוּתוּ כָּל חַטָּאֵי עַמִּי הַזֹּאֲמָרִים לֹא תִגִּישׁ וּתְקַדִּים בַּעֲדֵינוּ הַרְעָה: {יא} בַּיּוֹם הַהוּא אֲקִים אֶת סֶפֶת דָּוִיד הַנִּפְלֹת וְגִדְרָתִי אֶת פְּרָצִיָהּ וְהִרְסָתִי אֲקִים וּבְנִיתִיהָ כִּימִי עוֹלָם: {יב} לָמַעַן יִירְשׁוּ אֶת שְׂאִרֵּית אֲדָוָה כָּל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר נִקְרָא שְׁמִי עֲלֵיהֶם נָאָם יְהוָה עֲשֵׂה זֹאת: {פ} {יג} הִנֵּה יָמִים בָּאִים נָאָם יְהוָה וְנִגַּשׁ חוֹרֵשׁ בִּקְצֵר וְדֶרֶךְ עֲנָבִים בְּמִלְשָׁךְ הַזֶּרַע וְהִטִּיפוּ הַקְּהָרִים עָסִים וְכָל הַגְּבֻעוֹת תִּתְמוּגְגָנָה: {יד} וְשִׁבְתִּי אֶת שְׁבוֹת עַמִּי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי עָרִים נִשְׁמָוֹת וְיָשְׁבוּ וְנִטְעוּ כְרָמִים וְשָׁתוּ אֶת יַיִנָם וְעָשׂוּ גִזְוֹת וְאָכְלוּ אֶת פְּרִיָתָם: {טו} וְנִטְעַתִּים עַל אֲדָמָתָם וְלֹא יִנָּתְשׁוּ עוֹד מֵעַל אֲדָמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם אֲמַר יְהוָה אֱלֹהֵיךְ.

בביאור ההפטרה

ושׂיכּוּתָהּ לפרשה

{ז} הֲלוֹא כְּבָנֵי כְּשִׁיִּים אַתֶּם לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נָאָם יְהוָה הֲלוֹא אֶת יִשְׂרָאֵל הִעֲלִיתִי מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּפְלִשְׁתִּיִּים מִמִּכְפָּתוֹר וְאַרְם מִקִּיר:

לעומקו של מקרא אחרי מות - קדושים

וכך יהיה פירושו:

ולא יִנְתְּשׁוּ כי לא-תִקְיָא הָאָרֶץ באשר
לא יעשו עוד מַחֲקוֹת הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר
נַעֲשׂוּ לַפְּנִיָּהם.

ואשר על כן מסיימת ההפטרה:

{טו} וּנְטַעְתִּים עַל אֲדָמָתָם וְלֹא
יִנְתְּשׁוּ עוֹד מֵעַל אֲדָמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי
לָהֶם אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵיךְ:

וכפירוש המלבי"ם בסיום ההפטרה:
מאז יהיו כעץ הנטוע במקומו שאי
אפשר לעקרו מאדמתו כן לא ינתשו
עוד מעל אדמתם, כי לא ילכו עוד
בגלות לעולם.

מהרה תתגשם הנבואה לעינינו כן
יהי רצון בב"א.

~~~~~

והטיפו הַהָרִים עָסִיס וְכָל הַגְּבָעוֹת
תִּתְמוֹגְגָנָה:

{יד} וְשִׁבְתִּי אֶת לְשׁוֹנוֹת עַמִּי יִשְׂרָאֵל
וּבְנוֹ עָרִים נְשֻׁמוֹת וְיִשְׁבּוּ וְנִטְעוּ כְרָמִים
וְשָׁתוּ אֶת יַיִנָם וַעֲשׂוּ גִבּוֹת וְאָכְלוּ אֶת
פְּרִיָּתָם:

ומסיימת ההפטרה בפסוק
המשייך אותה לפרשה:

{טו} וּנְטַעְתִּים עַל אֲדָמָתָם וְלֹא
יִנְתְּשׁוּ עוֹד מֵעַל אֲדָמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי
לָהֶם אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵיךְ:

וכמבואר בפרשה כי הארץ מקיאה
את יושביה החוטאים: {כה} וְתִקְיָא
הָאָרֶץ אֶת-יֹשְׁבֵיהָ

אבל אתכם לא תקיא הארץ ככתוב:
וְלֹא-תִקְיָא הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּטַמְאָתְכֶם אֹתָהּ
כְּאֲשֶׁר קָאָה אֶת-הַגּוֹי אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם
(יח, כח')

באשר תשמרו את משמרת ככתוב
בסוף הפרשה:

[ל] וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-מִשְׁמַרְתִּי לְבִלְתִּי
עֲשׂוֹת מַחֲקוֹת הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ
לִפְנֵיכֶם וְלֹא תִטְמְאוּ בָּהֶם אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם (יח, ל')

בכל ענייני החוברת ניתן לפנות אל: 052-7675895
גור-אריה צור מודיעין עילית
להצטרפות לתפוצת מייל: leshem895@gmail.com

